

BONA PAU

DEIXES
CORONA

Nº. 487 - Any XLI - MONTUÏRI - SETEMBRE 1993

Aspecte que oferia la Plaça Major, enguany, a la sortida de l'ofici de Sant Bartomeu. S'entreuen els Cossies als qui segueixen les autoritats

La darrera dansa d'aquesta promoció de cossiers: la ballaren a l'Ajuntament en presència de les autoritats, encapçalades pel President de la Comunitat Autònoma

- Una gentada s'acaramullà a Montuïri durant les festes
- Tres Consellers del CIM són montuïrers
- Neix una nova secció: 50 anys de casats
- Pere Josep Palou, d'Esporles, guanyador del "II Concurs de Conte Curt"
- Més de 100 jugadors montuïrers en els equips locals de futbol
- Sugeriments del rector (a la darrera plana)

Qüestions mal duites

Avui explicarem la història d'un rector de Montuïri, natural de Selva, que ocupà la rectoria del poble a principis del segle XVII.

El senyor rector patia greument d'incontinència carnal i no deixava passar cap ocasió en la qual pogués tenir contactes amb feligreses del sexe contrari, fins i tot en llocs tan sagrats com l'església mentre estava confessant.

La seva mala sort fou que estirà massa la corda i una de les ofeses el denuncià a la Inquisició.

Aquest escrit està extret del llibre *El Tribunal de la Inquisició de Mallorca. Relación de Causas de fe. 1578-1806*.

En aquest número sols publicamla transcripció dels fets denunciats. En el pròxim inclourem la sentència que féu pública el Tribunal de la Inquisició per aquestes qüestions, així com també la que va imposar a dos montuïrers, un per bigàmia i l'altre per afirmar que tenir relacions sexuals amb dones negres no era pecat.

El cas del capellà

"Lorenzo Socias. - Presbítero de la villa de Montuïri. Fue testificado por tres testigos mugeres, las dos mayores y la una de 20 años. Y la de 20 años, que era religiosa, vino de su voluntad, y las dos siendo llamadas. Y la religiosa dixo que antes que ella fuese monja, confesándose con el dicho rector y confesándose en el sexto mandamiento él la hacía muchas preguntas y respondiendo ella él se paraba y después la tornaba a repreguntar. Y una vez la había tomado la mano y la había mirado los pechos y la decía que bultos eran aquellos, diciéndolo por las tetas y que la había nombrado y la dixo que cómo iba tan apretada, que si la hacían mal y la comenzó a desabrochar y la puso la mano en los pechos, diciéndola que los tenía bellos, y después la preguntó si traía dos basquiñas (faldes), y diciéndole que sí, él la dixo que por eso tenía tan gordo el vientre y poniéndola la mano en la cintura la preguntó si traía las basquiñas abiertas y diciéndole que no, él la dixo que todas las solían traer abiertas y procuró de tentarle las partes vergonçosas y la había querido alçar la ropa y que esto hizo por dos veces estándola confesando, y que otra ter-

cera vez la tomo la mano y la había dixo si tenía su regla, y esto siempre estando confesando, y que también se acordaba que la había preguntado, muy fuera de proposito, de pecar carnalmente, diciéndola: **habeis tenido ganas de hacerlo**, y respondiéndole que no, él la había replicado: **y agora?** Y que también la había preguntado si sabía de algún moço de la villa que se casase con ella y viendo lo que la decía le dixo que la despachase, y fue prosiguiendo su confesión. Y habiéndola acabado de confesar, el dicho rector la dixo que no la absolvía porque no tenía la bula de la Cruzada y así la tomó y se tornó a confesar con el dicho Rector, el qual le hizo reiterar la confesión y la absolvió.

El 2º testigo, una muger de 25 años, siendo llamada testificó que confesándose con el dicho rector, la había dicho que había mucho tiempo que no la había visto, y respondiéndole ella qué cómo decía aquello pues se confesaba de ordinario con él, él la replicó que tenía ganas de dormir con ella, y que cuando su marido no estuviere en casa le diese hora para ello, y respondiéndole que su marido trabajaba en cierta parte y que no sabía quando vendría, él siempre la porfiaba que le diese lugar, y esto la decía pasándola la mano por la cara y tomándola las manos, y enojada ella de lo que el dicho rector hacía, le dixo que había visto en ella para tractarla de aquella manera, que bien sabía que no era muger mala, y él siempre porfiaba para que le diese lugar y ella le dixo que la acabase de confesar sino que se iría, y así la absolvió. Y ella estaba muy escandalizada y con miedo de que fuese a su casa alguna noche y le allase allí su marido y sucediese algún escándalo y sospechasen della que había tenido culpa, y por esta razón, aunque su marido la persuadía que le diese hora,

Els confessionalis que hi havia en el nostre temple parroquial havien tornat vells, motiu pel qual a mitjan segle actual foren substituïts pels d'ara, aprofitant la reforma interior de l'església

ella no lo había querido hacer, aunque su marido la hizo tornar a confesar con el dicho rector y él la tornó a persuadir y ella se escusó lo mejor que pudo, y una noche teniendo la puerta cerrada había venido el dicho rector y había tocado a ella y preguntando ella que quien era, él había respondido: **que no me conoceis**, y ella toda turbada llamó una muchacha parienta suya que vivía junto a su casa y la preguntó, por disimular, si había llamado y diciéndola que no vió al dicho rector quedaba parado y decía que le habían llamado en aquella casa y no veía luz.

3º testigo, una muger de 23 años testificó que estándose confesando con el dicho rector la pidió se acercase a él y la había tomado la mano y la había tocado los pechos por encima de la ropa y que no la había dicho palabra deshonestas.

(Conclourà el pròxim número)

Guillem Màs Miralles

Una riuada de gent

Es respirava un càlid ambient de festa. Els voltants de la comitiva estaven embotits. No s'hi podia col·locar ningú més i encara en vengueren d'altres. Tothom empenyia per esser testimoni i poder gaudir dels balls dels Cossiers. Era el dissabte de Sant Bartomeu, enguany en dilluns. Tot i ésser, al parer, el pitjor dia de la setmana, pels nostres carrers es repetia el desbordament de cada any. Tots els montuïrers deien que enguany hi ha hagut més gent que mai.

Un no sap si és ver, però semblava cert. Érem molts, moltíssims els espectadors que aquell capvespre inun-

daven els nostres carrers. Sobrepassaven en excés el mil·lenar. Tots "feien lloc" per contemplar de prop aquelles danses ambientades pel sonar del flabiol i tamborí, i tot seguit encara restar admirats de com el "dimoni", una vegada trepitjat i vençut per la "dama", emprèn veloç correguda darrera la jove desitjosa d'emular els millors velocistes del món, i presumir, després, de no haver estat aglapits cap vegada pel "banyut" d'enguany.

La festosa comitiva continua. Una i altra vegada es torna a aturar. Aquí han ballat *Flor de murta*, allà *Es Mercançó*, abans, *Sa gallineta rosa*, i

Festes passades...

Un dels caires que més s'han distingit dins el programa de festes d'enguany ha estat el de les exposicions artístiques —fins a deu— que s'han exhibit a Montuïri. Però tal vegada la mostra que més ha delitat hagi estat l'exposició retrospectiva de fotografies dels anys 40-50, on molts de montuïrers i montuïreres d'aquells anys s'hi han vist reflectits, quan aleshores eren nins o jovenets. Una mostra, per altra part, que no és més que una part valuosa d'una col·lecció de 2.000 clixés inèdits que Bartomeu Sampol Verger va regalar l'any 1985 a l'Associació de la Tercera Edat, amb la condició que en pogués fer ús *Bona Pau* i ara cedides a la Biblioteca Municipal perquè també se'n fessin còpies i així engrandir el seu fons documental.

Dins el conjunt d'actes de les festes, s'han de destacar enguany els Cossiers, tal vegada més considerats que anys anteriors per allò d'ésser l'any de la jubilació d'aquesta promoció. Els concerts de les Bandes de Música d'Algaida i de Montuïri, complagueren i els focs artificials, satisfieren. L'ofici del dia de Sant Bartomeu, amb assistència enguany del

(Continua a la pàgina següent)

ara es preparen per oferir *El rei no podia*. Poc a poc, totes les danses, una rera l'altra, hauran sortit a rotlo. La gent, ambadalida, aplaudeix inconscient aquest estol de cossiers que durant 17 "Sant Bartomeus" han interpretat, de la millor manera, els balls de sempre, dels Cossiers, de Montuïri, de Sant Bartomeu...; les danses més típiques d'aquí, els balls que fan poble i que sols uns pocs elegits i privilegiats hauran tengut l'honor de poder interpretar.

I una multitud semblant a una riuada de gent —excessiva per la poca amplària dels nostres carrers i l'escassa visibilitat que a vegades ofereixen—, malgrat tot, s'haurà sentit feliç i eixerida d'haver pogut presenciar aquestes danses d'antany, d'avui i de sempre; les que varen complaure els nostres avantpassats, ens satisfan a nosaltres i ompliran de goig futures generacions de montuïrers i d'altres indrets que anualment aquí es donen cita.

Tothom ho diu: *A Montuïri, es Cossiers són es qui fan sa festa.*

Onofre Arbona

Festes passades...

(Ve de la pàgina anterior)

President de la Comunitat Autònoma i del del Consell Insular, presidint, juntament amb el batle, l'entrega d'estatuetes als Cossiers, com a símbol del que han representat, constituït també una delicadesa. El "carrusel" de la Policia Muntada de Palma, agradà sobretot per la novetat. Les cinc orquestres de les berbenes i el dos conjunts del festival de fi de festa, tampoc desmereixeren. Les corregudes del dia de la segona festa, entretingueren petits i grans, uns participant i altres contemplant.

I ja en un altre aspecte, volem esmentar l'homenatge als majors de 80 anys i a les parelles que enguany celebraven les noces d'or matrimonials; el pregó de Pere Serra i les activitats per a nins -això abans dels tres dies de festa major-, juntament amb el partit de futbol Montuiri-Mallorca i el lliurament de premis del "II Concurs Literari de Conte Curt", ompliren, juntament amb altres actes no esmentats, un programa que va discórrer dins una completa normalitat.

La gran gentada que "encalçava" els Cossiers el dissabte de Sant Bartomeu sobrepassava el milenar: part dels carrers des Pujol i Major i tota la plaça, poc abans de les 9, estaven estibats. La gent, de bell nou, es preguntava: d'on surt tanta gentada? Entre montuïrers domiciliats a altres indrets, persones vinculades a Montuiri i gent que venia a badocar, atreta pel prestigi i pureza d'aquestes danses, ho omplien tot.

Vertaderament les festes de Montuiri tenen ressò i fama dins Mallorca. - O.A.

Sobre els Cossiers de Montuiri

Primer reportatge

Era un horabaixa d'estiu. La calor ofegava les paraules congruïdes dins el rostoll, mut i sec. Al poble però, encara que la bavor ardent de l'asfalt quasi et prenia l'alè, els pinotells aferats a les cases emetien un aroma verd i fresc. El jove periodista caminava pels carrers desèrtics i silenciosos. Només la remor riolera i càndida del paperí es bellugava inquieta, fonent-se adesiara, dins les estridències de qualche vehicle a motor. Feia poc que treballava al diari i era una de les primeres feines que li havien encomanat. Havia d'escriure un article damunt els cossiers i, a més de documentar-se amb seriosos estudis i erudits treballs, volia viure de prop el ball i la festa. Va triar Sant Bartomeu a Montuiri.

Poc a poc la gelatinosa i aferradissa calor era compartida per més gent que caminava apressada i, entre comentaris eufòrics i expressions temorenques, conduïa irremissiblement el periodista cap el lloc on se celebrava la festa. El seguit de gent anava amb augment fins que, girant el cap de cantó, es va convertir amb una multitud. Tot el carrer n'era ple d'al.lots cridaners, d'atrebits juvenots, de mares gentils, de nostàlgics padrins, de ninetes agudes, d'elegants jovenetes, que contemplaven, amb entusiasme, un quadre precís, de colors i formes vitals. Eren els cossiers que ballaven resolt i vigorosos circumdant la plàcida innocència de la dama, centre de la dansa, amb figures arcaïques, originals i distingides.

A devora, esgrimint la barrota de la intransigència i les severes corretjades, el dimoni cucarell. Esser aspre i bellugadís, verdadera ànsia i calamitat dels més petits, que es transforma amb un home bondadós i afable quan es treu la careta. Acompassant els moviments de cossiers i dimoni, els sons del flabiol, de notes senzilles i primitives i el ritme del tambor, sec i contundent, com els rostolls de l'estiu.

En acabar la dansa i després que la dama trepitjàs el dimoni, aquest pegà revinglada i bramulant com una bèstia mitològica va fer tal correguda que la multitud, en immensa onada, deixà pas al furiós banya verda. Només els juvenots més agosarats corrien davant ell i fins i tot algun va tastar el fibló agut i aferradís de les corretjades. Surava a l'ambient, per sobre de perfums artificials i desodorants sintètics, un aroma intens i remot. Era la misteriosa alfabaguera que acompanyava amb la seva olor embaucadora i mítica la densa comitiva.

Conclosos els balls, retut de tant de seguir els dansaires per capamuntes i capavallades, el jove periodista s'assegué al cafè, estibat de gent amarada de festa i, mentre prenia un refresc, reflexionà.

No podia enfocar l'article així com havia pensat. Hi havia qualche cosa que no encaixava. Ell havia anat a veure representar els cossiers de Montuiri i ¿què havia trobat?

Nins i nines, al.lots i al.lotes, jovençans i jovençanes, pares i mares, padrins i padrines que, corpesos, viaven amb les notes seques del flabiol i amb cada bot dels balladors.

Ara li semblava comprendre-ho. N'estava segur. Fins i tot li'n resultava una evidència. Els protagonistes no n'eren els cossiers, estudiats per uns i altres amb documentades cites històriques i variades hipòtesis sobre els orígens i els significats de les danses. Havia de canviar forçadament el títol del seu treball. "Els cossiers de Montuiri dins el folklore de Mallorca" no n'era ni gens ni mica apropiat. Els qui de debò feien viure la festa i omplien de significat aquelles danses rituals eren aquells nins i nines, al.lots i al.lotes, jovençans i jovençanes, pares i mares i padrins i padrines. A ells els dedicaria l'article. Als montuïrers.

Sa talaia d'en Rubí

RESTAURANT

ES DAU

Cuina Internacional
Plats mallorquins
Menjador
Piscina
Terrassa
Fàcil aparcament
Preus econòmics

Avda. Es Dau, s/n Telf. 64 62 80
Montuiri (Mallorca)

Pere Miralles Cerdà "Badia"

Essent presoner, a Barcelona, s'escapà i estigué amagat tot el temps de la guerra

Molts dels homes que ara tenen o tendrien entre 70 i 80 o 85 anys varen haver de suportar directament les conseqüències de la guerra civil del 36-39, fossin d'un o altre bàndol. Ens referim a aquells que hagueren de complir el servei militar durant els anys de lluita o de la post-guerra.

Entre aquests s'hi troba en Pere Miralles Cerdà "Badia", un home que va néixer el 9 de febrer de 1916 i que ara té, per tant, 77 anys i l'any 1936 en tenia 20.

És fill d'en Miquel "Rua" i de na Catalina "Badia". De petit, després d'haver anat a costura a Ca Ses Monges, l'any 1924 varen destinar el seu pare, que era caminer, a Manacor i allà hi estigueren fins a l'any 1930, en què tornaren a Montuïri. A Manacor anà a escola a La Salle fins als 14 anys, que fou quan tornaren a Montuïri.

—¿Què feres, Pere, a partir de l'any 30?

—Vaig anar a escola amb el Vicari Munar. També venia al meu curs en Pere Sampol, en Joan "de Meià", i altres.

—¿I després?

—Vaig fer els 4 anys de batxiller aquí, però ens anàvem a Ciutat a examinar-nos. El curs 34-35 vaig ajudar don Joan Munar a fer classes a Montuïri, però ja a l'acabament d'aquest any, quan en tenia 19, em vaig incorporar voluntari al cos d'Enginyers, a Ciutat.

—¿Què feies quan va esclatar el Moviment?

—El 18 de juliol del 36 era "cabo", però tot d'una que va haver esclatat el Moviment m'ascendiren a Sergent. El 16 d'agost hi hagué el desembarc a Manacor i m'hi enviaren.

—¿Quina fou allà la teva comesa?

—Com que era d'enginyers, ens enviaren a fer trinxeres devora les coves dels Hams, per poder contenir l'avanç dels rojos. Però sense donar-nos-ne compte, en un moment donat, tenguérem els rojos damunt, i ens feren presoners a tots els que allà treballàvem. N'agafaren 45 i ens portaren a zona roja. Ens tenguéren a unes casetes,

acaramullats, des del 28 d'agost, que ens capturaren, fins al 3 de setembre, que, amb el vaixell "Marqués de Comillas", ens traslladaren a Barcelona.

—¿I allà?

—Allà ens portaren tots al quarter Jaume I, devora el parc de Sant Jaume, molt prop del port. Després d'haver-hi passat un dia, l'alferes Joan Espinosa i jo —deia en Pere un tant dolorit— demanàrem als milicians que ens guardaven, que ens deixassin anar a ca'l barber, ja que dúiem una barba de vuit dies. Aquells bons homes ens digueren: "Anau cap allà i en voltar el cantó trobareu una barberia. Però tornau tot d'una". I l'alferes, que era de Barcelona, i jo partírem tots gosos, i quan acabàrem de voltar el cantó passà un tramvia i ens hi aficàrem i anàrem fins a la plaça d'Urquinaona, on, just devora, l'alferes hi tenia tres germanes. Una casa on també s'hi allotjaven estudiants, i allà tot d'una ens donaren estada.

—¿Fins quan hi estiguéreu?

—L'alferes, com que era molt conegut, tengué por que el trobassin, i fugí cap el camp, i ja no el vaig tornar veure. Jo vaig romandre allà com un hoste, si bé el primer mig any sortia pels carrers. Però després la policia feia moltes investigacions i a tothom demanaven la documentació. I naturalment, em vaig fer por i des d'aquell dia ja no vaig sortir més. Estava amagat al

pis, a una habitació, i sols qualche vegada, i quan estava ben segur, anava al terrat a prendre el sol i l'aire. De tant en tant venia la policia a mirar el registre d'entrades i sortides i a cercar qualcú. Imagina't quanta por! Hi anava la vida!

—¿Què més pots contar d'aquell temps?

—Vaig passar molta fam i molt de fred. Hi havia anat amb la roba de l'estiu i sense doblers. Menjàvem molta verdolaga, carabassa, cebes... i cada parell de dies un tros de pa com tres dits. Tanta fam vaig sofrir que als 21 anys pesava 39 quilos. Vaig haver de vendre el rellotge que duia i que no era meu: un soldat a Mallorca me l'havia donat perquè l'hi guardàs. Fent passes pel pis, pel terrat i somniant i escoltant la ràdio, per saber el que passava, tant als rojos com als nacionals, va transcórrer fins el 39. Ja pots suposar l'alegria que teníem quan sabérem que els nostres s'acostaven a Barcelona!

—¿Què passà quan arribaren els nacionals?

—Dia 25 de febrer arribaren els nacionals a Barcelona i al poc temps vaig poder aconseguir una barra de pa i un paquet d'arròs, per cert que sols ho fou la part de damunt; davall eren lleties.

—¿Trobareu alguns coneguts?

—L'endemà i per casualitat, a la plaça de Catalunya vaig trobar en Pere Sampol i en Joan "Xigala". I al poc temps, a les Rambles, el meu cosí Pere Cerdà Vich "Badia", que aleshores era capità d'enginyers. Aquest em convidà a menjar marisc i un ou estrellat a un restaurant. Era tanta la gana que tenia, que em vaig menjar la meua i la seva ració. Tot seguit en Pere m'arreglà els passatges i em vaig poder ficar dins un vaixell petrolier. I a damunt coberta em dugué a Ciutat.

—¿I a Montuïri?

—Una vegada haver davallat del vaixell, vaig anar a ca'ls pares d'en Pere Cerdà a donar-los noves. D'aquí al quarter. Allà vaig beure una bona tassa de cafè amb llet i el mateix dia m'acompanyaren a Montuïri, on vaig

trobar el meus pares plorant d'alegria. Més tard, quasi tot el poble vengué a visitar-me. Em feren una festada.

-¿Qualque anècdota d'aquells dies?

-Durant molt de temps m'havien donat per mort. Fins i tot la meua mare ja havia parlat amb don Joan Munar per fer-me un funeral; però aquest la va desaconsellar. No obstant, un bon dia, mitjançant la Creu Roja, varen rebre una carta meua, via França i Itàlia, i això els va tranquil·litzar un poc.

-¿Estigueres molt de temps a Montuiri?

-Amb permís del quarter i hi vaig passar mig any, fins a recuperar-me del tot. Després d'haver-me tornat incorporar vaig fer el curs de brigada i vaig ascendir. Posteriorment vaig anar a fer el curs per oficial a Madrid, on hi vaig passar dos anys, i dos més a Burgos i finalment tres mesos a Saragossa, i pel desembre de 1950 sortia tinent. Tot d'una ja em destinaren a la Plana Major del Regiment d'Enginyers, amb plaça a Balears.

-¿Quan us casàreu?

Aquí la seva esposa -Catalina Arbona Muntaner, que va ésser present tot el temps de l'entrevista, ajudant-li a recordar i a facilitar-nos la tasca- respongué per ell:

-Dia 10 d'abril de 1951.

-¿Continuàreu a l'Exèrcit?

-Sí. Al poc temps vaig ascendir a Capità d'Enginyers i em destinaren al quarter de Ciutat. Però en aquest temps, i durant algunes hores lliures que tenia els horabaixes, anava a donar classes d'anglès com a professor

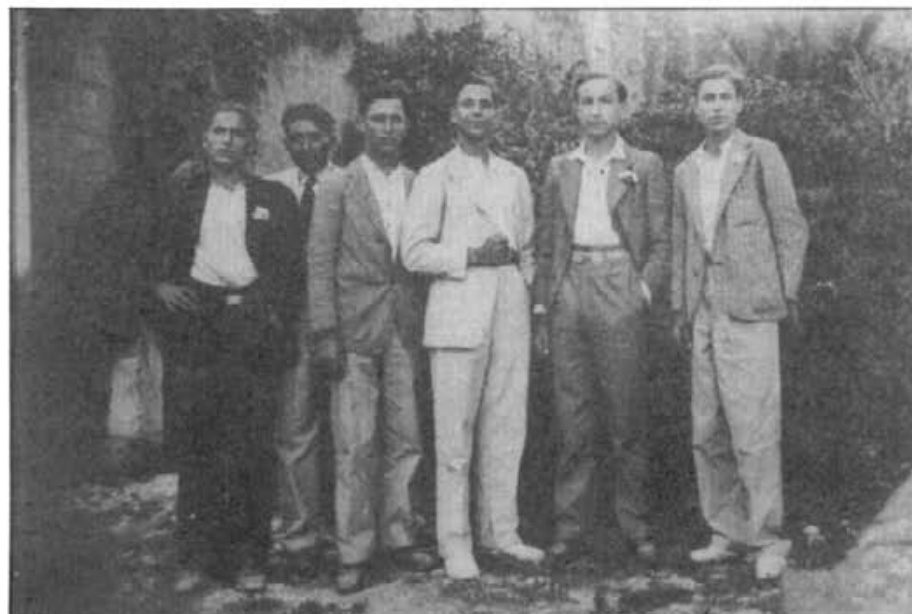

Foto feta a Montuiri l'any 1933 on veim a l'esquerra en Pere "Badia" i seguint cap a la dreta en Guillem "Barrió" (+), en Guillem "Comuna", en Joan Sampol (+), en Joan de "Meia" (+) i en Tomeu "Saig"

de l'acadèmia "Berlitz", ja que estava degudament titulat. M'havia examinat a Madrid.

-¿Quan et retirares de l'Exèrcit?

-Per motius familiars no vaig poder anar a fer el curs de Comandant i al poc temps vaig passar a destins civils; però encara vaig fer molta feina.

-Explica'ns-ho.

-Per espai de més de vint anys, en aquesta situació, vaig treballar com a tècnic, a Palma, de l'Institut Nacional d'Estadística. Hi vaig estar des del 1964 fins al 1985. Definitivament em vaig jubilar als 69 anys.

-Ara, ja jubilat i tenint 77 anys, ¿què fas?

-Vivim a Ciutat i feim una vida normal. En un principi veníem molt a Montuiri, però degut a una deficient circulació a les cames, em veig obligat a haver de romandre constantment a ca meua, sense sortir. Però vull que consti que em sent vertaderament montuier i enyor molt els anys viscuts a la vila.

-Ja per acabar, ¿podries dir-nos si reberes alguna distinció de l'Exèrcit per la teua eixida?

-Sí; em condecoraren amb la medalla de "Sufrimientos por la Patria".

-Després de tantes penalitats -afegim nosaltres- ben bé te la mereixies.

O. Arbona

**SALIBRETA
GEGANT** fins al
PES SEU INTERÈS

...I SORTEJAM
MUNTANYES
DE REGALS!

BANCA MARCH

S'ha dit que...

... a molta gent no li va caure bé que certs presentadors des festival celebrat a plaça durant ses festes, tot i essent mallorquins, parlassin en castellà. Com tampoc que posassin es nom de "Bar Deportivo" en lloc de "Bar Esportiu" an es que hi ha an es costat des camp de futbol.

... per la vila se veuen massa deixalles -per no dir restes o foms-. Convendria donar una millor impressió i netejar allò que sia necessari.

... a principis des mes passat se comentava: "a sa Creu Roja de sa carretera no se disposa d'ambulància, i per tant, Montuiri no en té". I desitjam que no n'hagi de menester. Però si se'n necessita...

... ets algaldins ho tendran bé, per sa depuradora, perquè es "líquid" els va per avall. Però es montuïers hauran d'empènyer.

... s'ha anunciat que en aquest setembre se començarà a arreglar ses molí des Freret. N'hi ha que se pregunten: Serà ver?

... pes poble foren ben acollides ses senyals de tràfec que pe'n terra se pintaren dia 10 d'agost. Eren tan grosses que qualcú deia: "Així les veuran bé". I altres: "A lo millor evitaran accidents".

... s'Ajuntament podria aprofitar, quan es facin ses síquies per a sa canalització d'aigües, perquè també s'hi enterrin tots es cables que hi ha penjats per ses cases. Així es nostres carrers donarien un altre aspecte.

... no s'ha parlat molt de sa topada de dos motorets, a rel de la qual un jovenet sortí malparat. Després, naturalment, els dos conductors vollen tenir sa raó.

... com ja es costum, no es va

A dalt podem veure un cossier, tot satisfet, acabant de rebre l'obsequi de l'estatueta, el dia de Sant Bartomeu. I a baix, el regidor de cultura, Raimundo Arbona, i el pintor, Guillem Darder, a l'acte d'inauguració de l'exposició a l'Ajuntament

complir escrupolosament s'horari des programa de festes. Encara que sí, ets actes.

... que hi sortien enguany de satisfets es Cossiers a s'acabament de l'ofici amb s'obsequi de s'estatueta. Després de 17 anys, ben bé s'ho mereixien.

... una vegada més es montuïers mostràrem poc interès per sa cultura. A s'entrega des premis des "Concurs de Conte Curt" quasi no hi havia autoritats, ni persones representatives, ni públic... i per afegitó ni cadires per seure, ni pes públic ni pes que presidien.

... s'albada des des campanar des dia de Sant Bartomeu se sentia

arreu de tot es poble. Mentrestant, una joveña que no s'havia colgat, ho contemplava des de plaça i ho aplaudia. I gent que ja havia arribat des de Ciutat, a les 8'30, per veure es Cossiers, romania admirada.

... fou criticat es fet que certes joles de ses corregudes des dia de sa segona festa, guanyades per al.lots o jovenets, fossin de tabac o alcohol. Hi ha tantes coses, com camisetes, esparidenyes... que no són perjudicials.

... ara que s'han de fer nous cossiers, una joveneta montuïera demanarà esser sa "dama". Seria una novetat. Però... per què no?

En Xerrim

L'Ajuntament informa

L'acomiadament d'aquesta promoció de Cossiers

Dins el temple parroquial de Montuïri i després que el dia de Sant Bartomeu de 1993 aquest estol de cossiers hagués ballat l'Oferta, el Batle, Joan Antoni Ramonell, en presència del President de la Comunitat Autònoma, Gabriel Cañellas, del President del Consell Insular, Joan Verger, de l'Ajuntament en ple, molts de convidats i una multitud de montuïrers i gent d'altres indrets que omplien l'església de gom a gom, el batle, Joan Antoni Ramonell, com a representant de tot el poble, els va acomiadar amb aquestes paraules:

Avui no és un dia de Sant Bartomeu com els dels darrers anys. Dins un clima propi de festa i d'alegria hi ha en el cor de molts de montuïrers una mica de tristor perquè tristes són sempre les despedides.

Les pròpies lleis de vida impliquen canvis generacionals a tots els estaments on és necessària la presència humana, com són el treball, la política, l'esport, etc. D'aquests canvis no se n'escapa la cultura, i manco la cultura viva representada per vosaltres.

Dos fets vos fan singulars respecte a anteriors cossiers, als quals ensenyà l'amo en "Niu", un home que durant molts d'anys va ser l'autèntica ànima de l'agrupació. El segon és que durant el vostre període s'ha donat una comunicació total entre el poble i l'exponent més conegut de la seva cultura. Han

estat anys en els quals la tradició s'ha dignificada i col·locada al lloc on toca estar. Molta part de mèrit d'aquesta dignificació la teniu vosaltres, ja que heu sabut interpretar el sentir del poble quan ben jovenets se vos va confiar una responsabilitat que si l'haguéssim de valorar amb una nota acadèmica sempre seria un excel·lent.

Ha arribat l'hora d'aquest canvi, del qual en parlava abans. Heu posat el llistó molt alt per als qui vos seguiran, però no dubtem que el vostre exemple serà el mirall en el qual es reflexaran.

Em contava una montuïrera que el primer any que vosaltres ballàreu l'Oferta, tal dia com avui, va ser la primera vegada a la història d'aquest temple que es varen sentir aplaudiments. Crec que no hi ha millor manera d'agrair-vos el que heu fet, que repetir aquelles mamballetes.

L'Ajuntament de Montuïri ha volgut fer-vos un obsequi com a record de la vostra etapa de cossiers. Per això vos entregarem una escultura de Pep Gayà que representa un cossier.

Gràcies per tot.

Tot seguit i després d'haver rebut dits obsequis, el flabioler, Antoni Mateu "Rei", en representació dels cossiers, digué aquestes paraules:

Una de les característiques dels Cossiers de Montuïri és la seva continuïtat. I per ventura és aquesta continuïtat el que ha fet que aquí els

Cossiers siguin completament populars.

Nosaltres, en acabar aquesta tasca, ens anam agraïts i contents d'esser una baula d'unió entre els nostres predecessors i els qui ens han de seguir; una baula més en la cadena de la nostra petita història.

Molts d'anys! I crec que tots estam d'enhorabona perquè al cap i a la fi els Cossiers de Montuïri, el més important dels Cossiers de Montuïri, som tots els montuïrers.

Mancomunitat Pla de Mallorca Servei de Promoció Econòmica

El Govern Balear estableix unes ajudes en matèria de finançació a través del Decret 23/1989 de recolzament al petit i mitjà empresari balear, mitjançant l'obtenció de crèdits subvencionats. La Societat legitimada per recepcionar les peticions d'ajudes és ISBA.

ISBA (Societat de Garantia Recíproca) és una empresa pública de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears que du a terme una campanya informativa d'assessorament i de recaptació de projectes empresarials als municipis del Pla.

La solvència i eficàcia de les societats de garantia recíproca està més que provada.

Actualment ISBA ja ha informat als empresaris d'Algaida, Montuïri i Porreres de les ajudes que el Govern Balear concedeix en matèria de subvencions, com a conseqüència de la declaració d'àrea d'especial significació a la zona del Pla de Mallorca, a més d'assessorar sobre la finançació més adient a les seves necessitats.

Durant els propers mesos el servei d'informació i assessorament es realitzarà a la resta dels municipis de la Mancomunitat Pla de Mallorca, és a dir, a Ariany, Costitx, Lloret de Vista Alegre, Llubí, Marla de la Salut, Petra, Sencelles, Sant Joan, Sta. Eugènia, Sineu i Vilafranca.

Es poden acollir a aquestes subvencions creditícies avalades per ISBA S.G.R., totes les empreses de tipus comercial o industrial que necessitin un crèdit bancari i en conseqüència l'abaratiment del cost financer, comptant sempre amb la bona viabilitat de l'operació.

Per tal de conèixer la tasca que es realitza des de ISBA, i poder establir línies de col·laboració, es convocarà als empresaris a una reunió informativa. Així mateix, a través d'articles de premsa, es comunicarà l'inici i horari de consulta de ISBA en el municipi.

Nova perruqueria

En Tomeu Verger Serra "Tec" va obrir una nova perruqueria un dels primers dies d'agost, al carrer Bonavista, 7. Desitjam que tengui èxit en aquesta tasca.

Nou conseller

En Sebastià Verger Bauzá "Tec", nascut a Montuïri però resident a Lluçmajor, des de fa uns mesos ha augmentat el nombre de montuïrers amb càrrec polític supramunicipal. Amb en Joan Verger, en Pere Sampol i ell són ja tres els paisans consellers del Consell Insular de Mallorca.

Queixes

Ja fa anys que els veïns del carrer Ramon Llull tenen paciència per tants de camions de fems com hi passen durant la nit, ara agreujat pel fet que els vianants han de davallar de la voravieja i passar per mig del carrer, degut als discs. I això que ja hi ha persones que hi han topat i han caigut.

Se suposa que la majoria dels camions que per allà passen ho fan amb més pes que el permès, i com que no hi ha tanta vigilància com a la carretera...

Noves oficines

L'empresa "Cadagua" ha obert a Montuïri, en el carrer Emili Pou, 36, les oficines per a la Mancomunitat des Pla a efectes d'instal·lació i funcionament de la xarxa d'aigua canalitzada.

Condol

El mateix dia de Sant Bartomeu, 24 d'agost, inesperadament i a l'edat de 83 anys, moria Bartomeu Gomila Tous, pare del nostre redactor en cap, Gabriel. Per aquest motiu els qui redactam **Bona Pau** li volem transmetre públicament el nostre condol, que feim extensiu a la resta de la família.

II Concurs de Conte Curt

Pere Josep Palou i Mas, Professor de secundària, d'Esporles, fou el guanyador del "II Concurs Literari de Conte Curt Sant Bartomeu 93" amb l'obra *L'Immortal*. El segon premi per-

Després de l'ofici del dia de Sant Bartomeu, aquesta promoció de cossiers, damunt el cadafal, ballà una de les darreres danses

Les corregudes del dia de la segona festa arrepleguen a plaça molta gent. Nombrosos nins i nines participaren enguany a les de cintes

tocà a Catalina Maria Sala Barceló, llicenciada en Filologia Catalana, de Palma, per l'obra *La filla de l'Arc de Sant Martí*. I el tercer, al nostre redactor, Miquel Martorell Arbona, amb l'obra *La decepció d'en Tià*.

Cal fer notar que l'interès per aquest concurs va en augment. En el primer únicament es presentaren 10 obres. En el segon foren 14 els treballs presentats. A l'anterior hi participaren dos montuïrers i en aquest han estat cinc.

Nova guarderia

A partir del 1er de setembre i atesa per les puericultores Maria Rigo Tous i Magdalena Deyà Bauzá, funcionarà en el Local Jove una guarderia infantil que atindrà nins d'entre 0 i 2 anys, des de les 8 del matí a les 8 del vespre i per a la qual ja hi ha unes 16 peticions de plaça. Un servei que atindrà la gran demanda dels pares perquè aquests puguin acudir al treball.

Francesc Bauçà Bauçà, de Son Trobat

Consideren que el català a Mallorca fou imposat i demanen que l'idioma oficial sia el balear, malgrat vegin el futur bastant negre

Des de fa trenta-cinc o quaranta d'anys trobam per la vila en Francesc Bauçà Bauçà, un home de 62 anys, natural de Vilafranca però casat a Montuïri amb na Francisca Amengual Coll, de Son Trobat. Tenen un fill de 34 anys i una filla de 27; i dos néts.

D'en Francesc podríem dir que està jubilat de la seva tasca de funcionari administratiu a l'Ajuntament de Ciutat, que està i no està ficat en política, però el fet cert és que és un ferm defensor de l'ACMA (Associació Cultural Mossèn Alcover), entitat que defensa i propugna la llengua balear i també pretén posar-la en el lloc que li correspon, segons ell i el partit Alternativa Balear Espanyola que l'encabeix.

En Francesc aprofita totes les ocasions que pot per parlar i defensar aquesta tesi. Es recolza en el partit i en la gent que segueix aquesta teoria. Es va crear "S'Acadèmia de sa llengo Baleà", posant, però, especial èmfasi pel que fa a "sa llengo mallorquina".

De la xerrada que tenguérem amb ell reproduïm els següents paràgrafs, si bé, d'entrada, ens aclareix:

—"Alternativa Balear Espanyola" és un partit que s'ha fundat sobretot per donar suport a l'ACMA.

—A Montuïri, teniu gent que s'hi hagi integrat?

—Començam. Som un grupet reduït. Estam fent feina damunt aquest tema que, per altra part, el trobam interes-

sant.

—A les darreres eleccions que hi hagué, hi participàreu?

—Sí, però fou sobretot per donar-nos a conèixer; per poder dir: existim.

—Els resultats?

—Ja els esperàvem. A les Balears obtinguérem quasi uns 500 vots, i ja ens donàrem per satisfets. Fins i tot dos dies abans, a la desbandada, vàrem haver de fer gestions, papereig... s'anticiparen les eleccions i no estàvem preparats.

—A Montuïri, quants de vots féreu?

—Devers 12 o 14.

—Què preteneu, vosaltres?

—Sobretot recolzar aquest partit, apart de defensar "lo" nostre, sobretot "lo" de les Balears, que propugna aquest moviment cultural d'ACMA, tal com es va dir en el primer congrés de Filologia Balear, al qual, per cert, hi estava convidada tota la premsa de Mallorca i ningú féu acte de presència. Es veu que la majoria està fermat al català de Mallorca. Consideram, per altra part, que la postura d'Antoni Alemany (periodista d'"El Dia de Balears") va ésser correcta respecte al mallorquinisme. O sia que seguim la línia d'allò que defensam. I per altra part consideram que és un genocidi cultural que es fa al nostre poble. Per a nosaltres ja es va començar malament, posant dins l'Estatut d'Autonomia que l'idioma oficial serà el català, i demanam que l'idioma oficial sia el balear.

—Voldíeu aclarir: llengua mallorquina o què?

—Precisament aquí feim aquesta distinció, de mallorquí, perquè els catalanistes ens diuen "mallorquí" per enfrontar-nos als menorquins i eivissencs; quan precisament dins la balearitat o dins el tema balear admetem la pluralitat de menorquí, eivissenc i formenter.

—Quina opinió teniu o tens sobre el català?

—Consideram que el català a Mallorca fou imposat d'una manera brutal. Simplement consider que és imposat per unes forces factícies i amb uns interessos un poc obscurs per als mallorquins. Si bé de tota la documentació que anam recollint es desprèn que el mallorquí és més antic que el català.

(En aquests moments ens fa l'obsequi d'una gramàtica mallorquina i ens diu aquestes paraules:)

—Et regal aquesta gramàtica mallorquina d'en Joan Josep Amengual perquè vegis que fou editada per primera vegada l'any 1835, bastant anys abans que la d'en Pompeu Fabra.

—Bé. I quins fonaments teniu vosaltres per dir que el mallorquí i el

Restaurant
PUIG DE SANT MIQUEL
(dilluns tancat)

Ctra. Manacor, Qm. 31 - Tlf. 64 63 14 - Montuïri

Llom amb col
Arròs brut a la marinera
Sopes mallorquines

Frit
Coloms
Cabrit torrat

valencià són dialectes...?

—Fonaments... Per exemple les declaracions de Bernhard Weiss, professor de filologia romànica de la Universitat de Munich. Amb contundència diu que el valencià, el català i el mallorquí procedeixen de la llengua d'Oc, morta en el segle XII. El Papa valencià Alexandre VI obligà als cardenals a que aprenguessin el valencià. El referit professor alemany diu que a Mallorca es va conservar el provençal, mentre que a Catalunya es va perdre. Si hi hagués una llengua que fos filla de l'altra, possiblement la catalana pot ésser filla de la balear o de la valenciana, però no al revés. La mateixa afirmació fa en Luca de Tena, membre de la Reial Acadèmia Espanyola.

—Ara, Francesc, hem escoltat tot quant ens has dit. Anem a l'altra part. Vosaltres sabeu que això que propugneu va contra els actuals científics de la llengua catalana. Què dius a això?

—Quins són els científics de la llengua catalana? Són els filòlegs catalanistes actuals?

—I mallorquins també n'hi ha molts. Basta veure a la Universitat de Palma.

—Tots sabem que la Universitat és pro-catalanista. Precisament hi ha un grup de joves, dins la mateixa universitat, que fan feina per llevar aquest catalanisme imposat. Apart, n'hi ha molts per interessos creats, que no ho han recolzat. Tots aquests normalitzadors... Nosaltres, per altra part, sostenim allò que diu la Constitució, com és l'obligatorietat de l'espanyol: es mana que tots els espanyols hem de saber aquest idioma, i de tots els altres, com el català, valencià i balear, és un dret, no una obligació.

—Tu saps, per altra part, que el mallorquí i el valencià, respecte al català, és una cosa semblant al ve-neçolà o l'andalús pel que fa al castellà.

—Aquest filòleg alemany citat diu que és al revés, en tot cas el valencià és més antic que el català, però que català, valencià i balear provenen de la llengua morta d'Oc. I a això ho pot afirmar científicament.

—Quina és la vostra opinió, per exemple, sobre la TV catalana, que aquí escoltam i veim?

—No, no. Per a nosaltres ha d'ésser la balear. Diré que donàvem unes

xerrades per Ràdio Balear d'Inca, i ens les aturaren. Està ben demostrat que aquí hi ha uns interessos ficticis darrera, d'emprar el català, que no els admetem.

—Així que consideres que la parla dels mallorquins està festejada per bastant gent?

—Sí. Amb això hi estam bé d'acord.

—Quines bases científiques teniu?

—Jo —diu en Francesc— no les puc discutir davant un filòleg, sols puc donar dades d'entesos que hem anat recollint, com són les de professors de llengua occitana, de llengües romàniques de la Universitat de València... els quals acaben dient: volem ésser valencians i espanyols, no catalans de segona.

—Com a ciutadans hem de respectar les opinions i maneres de pensar de cadascú. Veim que avui en dia, per exemple, a les escoles, instituts, universitat... tots els al.lots aprenen llengua catalana...

—Això és fatal. És, com diu n'Antoni Alemany, el gran genocidi cultural que se'ns fa al poble mallorquí. Nosaltres ho veim així, i altra gent entesa, també. Què hi ha darrera? No ho sé. La gent pot pensar així com vulgui.

—Aquesta "Gramàtica de sa llengo mallorquina", de n'Amengual, la segona edició de 1872 que m'ofereixes, feta segons el parlar mallorquí de fa més de 120 anys, com també n'hi podria haver del menorquí i de l'eivissenc, em sembla bé per aquell temps; però voler introduir ara, en el temps que correm, quan de cada dia pren més força la gramàtica estàndard, que s'ensenya per tot arreu i que ja propugnaren en Francesc de Borja Moll, en Josep Maria Llompart i altres ben arrelats dins la nostra terra, no et sembla voler romandre ben estancats en el passat?

—Es fan ponències. I en el Congrés abans citat, s'estudià com ha d'anar científicament una paraula... Varen treure, per exemple, el rumà i el mallorquí i digueren que tal paraula la conserven intacta. Jo —repeteix en Francesc— no som filòleg, és una "brusca" que he agafada... i a través de n'Alemany em fas càrrec del catalanisme que tenim imposat i que ara ja és difícil de llevar-lo. I aquesta associació, que és cultural, no va de política, però es manté a través d'un partit polític, pretén que la gent, tira tira, es

despertí i obligui als polítics a llevar aquest catalanisme de l'Estatut d'Autonomia; no hi ha altra solució. Si als valencians se'ls ensenya el valencià, per què nosaltres no hem d'ensenyar el balear?

—Ja per acabar ens podries dir la teva opinió de cara el futur.

—Ho veig bastant negre. La feina la feim sobretot per a les generacions joves. Arribarà a dur-se a terme? —es pregunta—. Esper que sí i voldria, com a bon mallorquí, que no es perdés aquesta llengua nostra.

La nostra opinió difereix bastant de la d'en Francesc Bauçà i de l'ACMA. Si bé hem considerat objectivament, que podria restar constància del punt de vista que aquest grupet de persones té sobre la nostra llengua. Naturalment, els criteris són enconstrats.

O. Arbona

Faci valer la seva nòmina

NÒMINA VIVA

"SA NOSTRA"
CAIXA DE BALEARS

La seva millor garantia

"El dia de les noces d'or va esser el dia més feliç de la nostra vida"

Vàren ser més noces que les primeres

Tomeu Verger i Maria Jaume han complert 50 anys de matrimoni

"Ha estat el dia més feliç de la nostra vida. Mos ha agradat més que el mateix dia de les primeres noces. Veure tots els fills, néts, nebots i germans plegats ha estat molt "guapo". Mai no l'oblidarem", així de satisfets ens ho comentaven Tomeu Verger "Sopeto" i Maria Jaume "de Son Costa", després d'haver celebrat la festa dels cinquanta anys de casats.

Els inicien, d'aquesta manera, una nova secció que **Bona Pau** obri per retre també una mica d'homenatge als matrimonis de la vila que han duit la sort de conviure cinquanta junts. Esperam que puguin ser moltes les parelles que ens contin les seves experiències, anècdotes i una part de la seva vida, en aquesta nova secció.

- Quan vos casàreu?

- Va ser el dissabte, 14 d'agost de 1943.

- Per quin motiu triàreu aquest dia?

- Mos havíem de casar dia 12, però en el Palau no trobaren la lletra de ma mare -diu Maria- perquè diguérem Francisca i nomia Francinaina. Ja havíem estat publicats dos anys abans, però no mos poguérem casar perquè jo havia tengut un accident el dia de la Mare de Déu des Missatges. Érem dins el nostre carro mirant les carreres de cavalls; el darrer animal que corria va caure i la gent va dir "ai!". La nostra bístia va creure que li deien "au!". Jo vaig caure i vaig quedar penjada. Tant greu vaig estar que, inclús, m'extremunciaren.

- Com vos coneguéreu?

-Es veu que ell em posà la vista damunt -contesta de forma espontània l'al.lota que avui ja té setanta-cinc anys. Durant la guerra, cada vegada que es guanyava una batalla, feien una festa. Jo davallava per la costa de l'adrogueria nova. A causa de la gentada que empenyia, jo vaig travelar; vaig pegar damunt ell i m'hi vaig haver d'aferrar per les cames. Quedàrem embolicats i així hi estam de llavors ençà. Jo no el coneixia. Més endavant- continua l'altre jovenel.lo de dos anys més que ella- jo havia vist els seus dos germans a Manacor que

"Una travelada va fer que mos coneguéssim"

"Aprofitàvem les novenes de Sant Antoni o la Puríssima, la Quaresma o la Missió per sortir i poder festejar"

Foto recent d'en Tomeu Verger i na Maria Jaume; el dia de l'homenatge a les parelles que enguany han complert les noces d'or, el 22 d'agost passat

feien el servei militar i vaig sopar amb ells. Era el temps de la guerra. Quan tornava, vaig veure el carretó on hi anaven les al.lotes de Son Costa i els vaig donar noves dels seus germans... i així començarem a anar junts. Eren les primeres notícies -afegeix la qui avui és la seva dona- que teníem d'ells; mon pare estava boig perquè no havia sabut res d'ells.

- Festejàreu molt de temps?

- Quatre anys. Festejàvem un pic per setmana, després d'haver davallat de Son Costa. Quan hi havia la novena de sant Antoni o de la Puríssima, la Quaresma o la Missió, aprofitàvem per anar als sermons o a Missa i, després, fèiem voltes pel carrer Major. Quan ja anàvem més "en serio", l'acompanyava fins a les cases. Record -comenta ella- que quan vaig demanar a mon pare si podia entrar a casa, em va contestar "pot entrar si vol, perquè si no li agrada, ell mateix se n'anirà tot sol i no em dirà adéu".

- Contau-nos el dia de les noces.

- Mos casàrem a les nou del matí. Fèrem el berenar a casa de la meua germana Magdalena que vivia al poble. Com que els forners no feien ensaïmades, jo mateixa les vaig fer. M'ajudà madò Catalina "Menul". A les quatre del matí, ja les fèiem coure. També menjàrem xocolata, confits, galetes i beguérem xampany. En aquell temps, ja hi havia aquesta beguda. Després, amb el cotxe d'en Miquel "Aloi", anàrem a Palma a fer-nos les fotos.

- I tot seguit ... cinquanta anys de casats.

- Els dos primers mesos ella va anar Son Costa i jo a Son Sastre per ajudar les nostres famílies. Després, compràrem el cafè a Miquel Bauçà "Rodetes" (ara és can "Xorri") per 20.000 pta. Al costat hi havia l'estanc on també feien cafè i el compràrem per 18.000 pta. Els juntàrem i fèrem la terrassa ("qui no se'n record de la terrassa, lloc de

festeig dels qui ara ja hem passat els quaranta!). Hi estiguérem 16 anys. Els tres fills, Antònia, Joan i Francisca, hi nasqueren.

- I després del cafè ...

- En Tomeu "Xorri" mos va comprar el cafè a canvi de Son Trobat. Mos dedicàrem a fora vila. Duguérem s'Hort des Secretari i s'Hort de Son Conill i anàvem a vendre a Palma.

- Hi ha hagut problemes entre vosaltres durant aquests cinquanta anys?

- Si n'hi ha hagut han estat pel caçar, perquè ell venia tard. Però - aquí Tomeu es posa a la defensiva - sempre duia alguna cosa.

Hem procurat dur-mos bé entre nosaltres i, també, amb els fills.

- Com celebràreu les noces d'or.

- Ha estat el dia més feliç de la nostra vida. Veure tots els fills, néts, nebots, germans ... reunits amb aquella amistat i alegria no l'oblidarem mai. No en faltà cap dels qui podien venir. Teníem ganes de fer aquesta festa per estar junts amb la família. La Missa del puig va ser molt "guapa" i participada. Varen ser més nocessos que les del dia que mos casàrem. Va coincidir amb la primera Comunió d'un nin de Manacor que també nomia Tomeu. Tant el pare com la mare mos donaren les gràcies pel cas que els férem. "No esperàvem això", digueren.

Abans d'acabar, el major dels Verger-Jaume ens comenta "que no feis glosses per la *Bona Pau*?" i ens amolla aquestes:

"Que pega a sa carretera,
una paret torta hi ha;
i aquest mestre que la fa,
ell, a sa feina supera;
aguantarà una barrera,
maldament faci un quintar"

"Molt m'agrada fer un truc,
sempre envidar i trucar;
fer-lo contra en Cerdà,
pareix que duc bo i no en duc".

Ignoràvem aquest caire popular. Idò, com qui no fa cap esforç, dues glosses en un tres i no res. També, ens ha recordat una altra de les seves aficions, el truc.

- Una altra vegada, enhorabona i que pogueu complir els qui vos queden amb salut.

- Gràcies i que tu també els puguis complir.

Biel Gomila

Foto del dia que es casaren (14 d'agost de 1943) en Tomeu "Sopeto" i na Maria "de Son Costa"

Cinquanta anys de casats

(La seva neboda, Maria Antònia Móra Gomila, de 15 anys, els va adreçar aquesta glosa:)

Una al·loteta fadrina,
de Son Costa anomenada,
ha conegut un jove de la vila,
que per cert molt li agrada.

Quan es varen conèixer més,
ell va anar a demanar entrada;
es va presentar als parents
que vivien a la casa.

Els dos varen proposar
estar junts tota la vida,
i es volien casar,
si a la casa ho permetien.

La sisena d'onze germans
es casava aquell dia,
ja amb els anells a les mans,
en Tomeu besà na Maria.

Temps endavant, l'alegria
més gran es va fer,
un fill i dues filles
ja envoltaven el braser.

Els anys anaven passant,
superant bons i mals moments,
els dolents ja oblidats
i els bons, en el pensament.

Ara, els fills, tenen casats
i els pares, molt contents;
la família tornà gran,
ja hi ha padrins i néts.

No són un, ni dos, ni tres,
els anys que estan junts:
són cinquanta, quasi res!,
els que han viscut en comú.

Avui cinquanta ja en fa,
que aquest matrimoni s'estima;
així que duri molts anys

i que cresqui més de cada dia.

Ara ja, en darrer lloc,
l'enhorabona els vull donar;
que segueixin endavant,
que cinquanta anys es fa poc.

Maria Antònia Móra Gomila

Conselleria d'Agricultura i Pesca

Avis al ramaders productors de llet de vacú

Es fa saber als productors de llet de vacú, que tinguin interès per acollir-se al Pla d'abandonament nacional, voluntari i definitiu de la producció lletera, instrumentat per l'Ordre del MAPA de 30 de juliol de 1993, que:

1.- L'abandonament afectarà la totalitat de la producció lletera de l'explo-tació.

2.- La indemnització serà de 65 ptes./kg. de llet a pagar en 5 anys consecutius.

3.- Les sol·licituds es poden presentar a la Conselleria d'Agricultura i Pesca i a les delegacions d'aquesta, fins al 17 de setembre.

Per a més informació dirigir-se a les oficines esmentades, com també a les Organitzacions Professionals Agràries.

Palma 6 d'agost de 1993

Els principis del cinema sonor a Montuïri - I

Al bon amic Jaume Camps Ferrer, que estima el cinema i sap apreciar i comentar els films de qualitat

Les retxes que segueixen, a més de tractar el tema del cinema, pretenen treure a llum també certs records, fer un petit repàs d'aquell temps, amb algunes de les circumstàncies que enrevoltaren el Sèptim Art dins el nostre poble i ambient en què vivíem, fent referència, de

passada i breument, als esdeveniments que succeïen més enllà del nostre petit entorn, però que influïren damunt nosaltres, des del fi del cinema mut i començaments del sonor, fins a l'any 1936. Difícil resumir-ho en uns pocs folis, però ho intentarem.

Dins els anys 1933-34 el cinema al nostre poble iniciava una transformació transcendental. La sala de cinema de Can Sampol - "Salón Sampol" - dins l'any 1933 tancava les portes, havia acabat les seves projeccions. Un grup nombrós d'actors i altres personatges artístics, els quals, mitjançant la combinació tècnica i quasi miraculosa de les ombres i la llum, havien cobrat vida dins la petita pantalla d'aquest local, fent-nos companyia, els herois del cinema mut de la nostra infància desapareixien. Tom Tyler, Bob Steele, Wilma Banki, Laura la Plante, Charlot, La Pandilla, Harold Lloyd, Rodolfo Valentino, William Duncan, Douglas Fairbanks... i tants d'altres que exaltaren i feren volar la nostra imaginació al llarg d'horaixes inoblidables, s'acomiadaven de nosaltres. Un *the end* implacable ens separà d'ells. Noves i revolucionaries tècniques cinematogràfiques començaven a guaitar dins les sales de cinema arreu del món. El sistema sonor havia arribat. Els qui esperàvem puntualment a les tres i mitja del diumenge horabaixa la visita dels personatges abans citats dins la sala de cinema, els enyoràrem molt de temps. Avui encara els recordam associant-los a una època feliç.

El cinema de Ca n'Aloi - "Cine Royal" -, com altres sales de cinema dins l'illa, inaugurava el sonor. Si no ens equivocam, uns dos anys abans, el 1932, obria les portes també al nou sistema, el prestigiós "Cine Born" de Palma. S'acostaven nous temps.

Al "Cine Royal" del nostre poble es feren modificacions. Llevaren les dues o tres fileres de bancs llargs de davant, devora l'escenari, on l'al.loteria ens hi acaramullàvem i cridàvem entusiasmat durant les veloces galopades d'en "Rayo". A mitjan saló hi posaren tres o quatre fileres de butaques noves -que també tenien un sobrepreu d'entrada- i la part superior del local,

on abans hi veien bigues i canyissada, va romandre coberta per un cel-ras. Com a nota retrospectiva interessant direm que a aquestes butaques les feia en Joan Roca "Llucio" a la portassa del que va esser el forn de Son Roig, on hi tenia la botiga de fuster. Així com anaven passant els mesos augmentaven les fileres de butaques i desapareixien del tot les cadires de bova. Posaren també, penjades del cel-ras, unes làmpades noves i grosses, que substituïren les "bombilles", adequant el local de tal manera que el seu aspecte va canviar molt.

Nins -els pocs que començaren o podien anar-hi- i majors, vàrem esser conscients que havíem d'adaptar-nos a la nova situació, al nou sistema, i hem de dir també que malgrat ho procuràssim, no sempre estàvem a l'altura de les circumstàncies. A nosaltres, els nins, les poques cintes que poguérem veure al principi, no ens despertà l'entusiasme de les pel·lícules mudes. Les converses, vertaderes bauxes, que sosteníem amb veu alta durant la projecció dels films muts, acabaren, però no del tot. Alguns grups encara

feien comentaris amb veu alta. Era la força del costum. En Sion "Muix" -l'acomodador- continuava passejant-se pel passadís d'enmig, intentant imposar el silenci que a vegades, segons el que passava a la pantalla, era difícil d'aconseguir. En aquestes ocasions les clotellades que ens arribava perquè callàssim, se sentien amb més sonoritat que els diàlegs dels actors.

El cinema com art-espectacle, centre d'atenció i reunió obligada de gran part del poble, entrava -diríem que donava les primeres passes- dins una majoria d'edat. Entre la turba infantil que freqüentava els cinemes -repetim-, no caigué massa bé la novetat cinematogràfica del sonor. El canvi per a nosaltres fou violent. Els comentaris que sosteníem en el moment de l'acció, no podíem fer-los. Tampoc no podíem exterioritzar la nostra eufòria col·lectiva a l'instant. Tal transformació dins el nou sistema cinematogràfic implicava la desaparició d'un tipus de cinema -el mut-, molt del nostre gust, i al que estàvem acostumats.

(Continuarà)

Miquel Martorell Arbona

LA FOTO DE MITJAN SEGLE

La sortida de les autoritats de l'ofici del dia de Sant Bartomeu, precedides pels Cossiers, sempre ha estat contemplada per moltíssima gent, que abarrotava els graons. És, en certa manera, un espectacle que convoca els montuïrers que el dia del Patró es donen cita a Plaça.

No hi manca l'amo en Joan "Niu", en primer terme, assenyalant la pauta i ambientant la comitiva. L'acompanyen els xeremiers i darrera segueixen els Cossiers. Encara podem destriar perfectament el rector, don Gori, que va morir el juny de 1951, i altres persones i personalitats, algunes de les quals seran reconegudes per les persones d'edat del poble.

El sol i la calor, generalment, com cada any, no són obstacle. En aquell moment no hi pensa ningú, ni se n'adonen. D'aquesta gentada, uns aniran a l'Ajuntament, altres voldran presenciar de prop els darrers balls dels Cossiers o saludaran els paisans vengut de fora. Tots, però, viuran intensament les festes: com si fos l'ocasió única i la de més alegria de tot l'any.

Règim d'ajudes per cessar en l'activitat agrària

Entre indemnització i prima pot arribar a 1.050.000 pessetes anuals

Es pretén que els pagesos i ramaders sien més joves i capaços de gestionar una empresa agropequària

Amb la finalitat de fomentar el cessament anticipat de l'activitat agrària, el Ministeri d'Agricultura ha publicat un reial decret pel qual i per aquest fi s'estableix el règim d'ajudes. Una mesura que respon sobretot a les indicacions provinents de les comunitats europees. Una ajuda que està orientada cap als agricultors que exerceixen l'activitat agrària a títol principal i cap als treballadors que acreditin vinculació amb el camp i el titular de l'explotació.

Es pretén que els pagesos i ramaders sien més joves i més capaços de gestionar una empresa agrope-

quària. Els qui entrin en una explotació amb aquesta ajuda no poden tenir 45 o més anys i han de gaudir d'una capacitat professional suficient. Per contra, els qui abandonin les explotacions han d'estar entre els 60 i els 65 anys i han d'haver exercit l'activitat agrària durant els deu anys immediats anteriors.

No obstant, els pagesos que abandonin les explotacions podran seguir cultivant fins un màxim d'una hectàrea. En tot cas han de cedir l'explotació de la finca. I es posen una sèrie de condicions, a les finques, que es transmeten per tal de millorar

l'estructura de les explotacions.

Aquestes ajudes es pagaran i seran resoltes per les Comunitats Autònomes. Suposaran una indemnització anual de 550.000 pessetes a 750.000 i una prima anual complementària de 8.000 ptes. per hectàrea que es transferenceixi (fins a un màxim de 300.000 ptes.) Aleshores, en el moment de jubilar-se rebran un complement anual a la jubilació.

S'oferirà informació complementària al Servei Comarcal d'Agricultura de Campos o a la Conselleria d'Agricultura, a Ciutat.

Redacció

El guanyador del II Concurs de Conte Curt

L'Immortal

Una pluja persistent i adormida ha deixat lluent el trispol de la voravia. Del fons de la pedra viva arriba la imatge dels fanals arrencats. Lenta, la nit ha sorgit com d'amagada i ha amarat de fosca tots els racons, com si hi hagués de romandre per sempre.

Ell, arraulit el coll entre els plecs de la bufanda, camina i es vol convèncer que sap on va. Entreveu l'esblaimada llum que els fanals escampen entre el plugim i creu que li recorda els carrers feterosos de Lisboa, la claredat tèrbola de Montmatre, potser el barri portuari d'alguna ciutat que tampoc mai no ha conegut.

Amb tristesa i com amb por, treu una mà tremolosa de la butxaca, l'exposa amb imprudència al seren i hi observa les taques gravoses que els anys hi han gravat. Estira el braç al llarg del cos i un moviment imperceptible de la mà delata l'esperança de trobar-ne una altra, la mà d'un dels fills que no ha tingut, o d'una amiga. Desconcertat reconeix l'absència, el buit de l'aire que l'envolta, i abriga de bell nou la mà gebrada en el sopluig inhumà de la butxaca.

Algunes finestres són ulls a les façanes i miren amb la llum espectral i imprevisible dels televisors. Ell escolta, sense voler, i mentre camina pot esbrinar i seguir els diàlegs del serial de moda. Però, per bé que s'ho proposa, no aconsegueix adentrar els rostres dels personatges, les carasses —les persones—, i totes les veus falses dels actors li recorden la seva pròpia; ha de fer un esforç per deslligar-se ell mateix d'aquella història absurda i electrònica.

S'atura vora un mostrador. Dedins és fosc, i la superfície entelada del vidre li mostra, feble, un llambreig del seu rostre abocat. No s'hi reconeix els plecs de la pell, els rastres del temps, la síquia de les llàgrimes que no han vessat mai. Els calius dels ulls ardents, a la fi, l'identifiquen amb la imatge fantasmal que el mira des de dins de la botiga tancada. Comprèn que aquella figura amortida —que és com ell— el recorda, i es troba indefens i despulat, esfereït d'haver-li de mostrar la buidor que l'omple. Tots dos saben que l'altre és la imatge intangible

de records aliens, la memòria perduda de camins que mai no resseguirien. Amb ràbia, i de sobte, comprèn que en el mateix instant en què deixin de mirar-se ja no existiran: la mútua mirada és el que els manté vius i, en un prodigi, imaginàriament reals.

El carrer humit, desert, no els ofereix cap presència per salvar-los.

Sap que ha viscut, però no sap on té el calaix de les fotografies, o en quina experiència d'altri li perviuen els records; té la memòria apedaçada, espessa i impròpia. Pensa que, en algun moment del temps infinit que el precedeix, se n'adonà d'ell mateix, començà a viure. Serva la imatge d'una llar encesa, defora la tempesta fa encara més amable el foc, i hom escolta el bosc alpí batut pel vent. Abans, després, creu haver passejat pels carrers d'Atenes, cobert amb una túnica blanca, i haver-se sentit admirat de verges, i de joves déus; pensa haver dominat la història, canviat els destins infeliços dels esclaus de Bizanci; haver estimat Emma, la dona més bella i càlida de Ioville; ha estat el cavaller convidat a taula i estoalles per Carlemany, i el primer de triar el tall de carn després del propi Emperador; ha conegut la batalla cavalcant pels erms de Panònia; ha estat ferit de guerra, i guarit dolçament per mans de donzella; ha esbrotat vegetacions salvatges i verdes a tall de matxet i atacat feréstecs monstres; ha visitat les sales de la biblioteca de Còrdova en el seu esplendor; ha bastit palaus formidables vora immensos rius, i eren alts com les piràmides dels faraons...

Però de cop observa que cap senyal no ho testimonia, cap cicatriu no acusa aquest passat valent, i ell ignora qui l'ha suplantat i ha fet totes aquestes coses per compte d'ell. Si ho sapigués, el mataria. Aquesta acció, ben segur que seria seva.

Decideix seguir caminant i abandonar el miratge que el mira des del vidre obscur i llis del mostrador, al mateix temps que el propi miratge deixa de mirar-lo a ell.

Té el capell abeurat de pluja. Els cafès han tancat, al carrer no s'hi veu ningú més. Pensa en els amics que s'han mort i s'han enduit els records

"Del fons de la pedra viva arriba la imatge dels fanals arrencats"

d'ell —que construïen—: per això cada conegut que es mor el desprèn a ell de si mateix, i el deixa de guardià de l'entitat del mort, perquè els recorda.

Amb fred als peus, escolta la remor d'un camió que carranqueja en un carrer allunyat; esqueixa el silenci ja insuportable, retira el fons. El brogit del camió fa que imagini una música de Satie que ni tan sols ara aconsegueix commoure'l.

Sent un calfred a l'espinada. Pensa que li convendria aficar-se al llit. Melangiós comprèn que podria desaparèixer, ara mateix, i res en el món detectaria la seva absència. Com si mai no hagués pertorbat l'ordre de les coses, com si mai no hagués trepitjat les pedres banyades que trepitja ara, com si sempre la fosca hagués ocupat el seu espai.

Com si només altres i no ell.

Arrufa encara més les espatlles, acluca encara més els ulls, renuncia —encara més— a caminar aquella nit, es decideix a refugiar-se en la seva cambra esquerra on l'espera, potser, la dolça abraçada d'una mort tranquil·la i, com tot, aliena.

Pere Josep Palou i Mas

Jaume Sastre Miralles "Xinet"

Comandant de l'exèrcit de la república, capità en temps de la dictadura i arquitecte

Un dels montuïrers que més de prop reberen les nefastes conseqüències de la guerra civil espanyola fou en Jaume Sastre Miralles "Xinet", fill d'en Miquel Sastre Crespi "Xinet" i de na Jerònia Miralles Gomila "Molinera".

En Jaume nasqué a Montuïri dia 14 de febrer de 1909 i de petit, com tots el nins del seu temps, anà a escola a Ca Ses Monges. Però quan encara no havia complert els 10 anys ingressà a Lluç de blavet, possiblement influenciat i aconsellat pel tio de la seva mare i co-fundador dels MM. dels SS.CC., el Pare Gabriel Miralles Pocoví (1).

Allà en Jaume es va distingir com alumne aplicat, però no li agradava la vida religiosa, motiu pel qual, quan tengué 15 anys va deixar Lluç i va començar primerament els estudis de batxiller i una vegada conclosos s'incorporà voluntari a Artilleria. Assolí el grau de Sergent en un temps que venia molt per Montuïri, tant és així que encara mestre Guillem "Silis" i l'amo en Miquel "Parrí" fa poc recordaven al fill d'en Jaume que els havia fet escola a ca seva i gràcies a ell aprengueren a llegir i a escriure.

Les seves aspiracions eren unes altres. Per això durant aquest temps es preparà intensament per ingressar a l'Acadèmia d'Artilleria de Segòvia, cosa que féu l'any 1932. Un examen realitzat amb tan bones notes que obtingué el número 1 del seu grup, motiu pel qual li ofrendaren un sabre (1) amb l'enssenya d'Artilleria i la següent inscripció: *"Al Sargento D. Jaime Sastre Miralles por su ingreso en la Academia de Artilleria con el número 1 de su grupo, los Jefes i Oficiales del Regimiento de Artilleria a caballo"*.

La confrontació bèl·lica del 36 espenyà el seus plans, ja que el començament del "Moviment" el trobà quan encara no havia acabat el tot.

En aquell temps en Jaume tenia una germana, na Magdalena, casada amb en Santiago Marquès, la qual, aleshores, per problemes de salut es trobava a Madrid. Per altra part, en Santiago se'n va anar amb el banquer March, amb qui l'unia una forta amistat, cap a Roma. Mentrestant la seva germana es quedava a Madrid perquè tenia problemes de pulmó i no la deixaren parir.

Fou possiblement per això que en Jaume, que estava a Segòvia, a l'Acadèmia, en comptes d'anar-se'n cap a la zona nacional —cosa que feren pràcticament tots els professors i estudiants que hi havia en aquell centre castrense—, va partir cap a Madrid, degut a la malaltia de la seva germana. I allà hi va romandre tot el temps de la guerra, i això que la seva germana, mitjançant la Creu Roja, va poder abandonar Espanya i juntar-se amb el seu espòs a Roma.

Mentrestant en Jaume ja estava instal·lat a Madrid com a militar de la república, si bé ell sostenia, en acabar la confrontació, que no havia disparat mai cap tir, ja que sempre va estar a oficines militars. A la fi de la guerra era Comandant de l'exèrcit de la república i estava a Barcelona.

Quan els nacionals conquistaren Catalunya, l'agafaren presoner i el traslladaren a Montjuïc, per fer-li posteriorment consell de guerra. Fou aleshores la primera vegada que la seva mare es va embarcar i anà a Barcelona per veure el seu fill. Aquí cal dir que el seu germà Gaspar, que era comandant de "La Legión", es va interessar per ell. I per altra part, en el consell de guerra, no trobaren cap fet que merescués ésser sancionat. Aleshores l'amollaren però el varen deixar fora de l'exèrcit.

I a partir d'ara trobam en Jaume pels

carrers barcelonins "sense ofici ni benefici". Però escoltà els bons consells que li donaren uns bons amics que allà tenien una empresa constructora: l'encaminaren cap els estudis relacionats amb la construcció. I en aquell moment el col·locaren a les seves oficines i començava els estudis d'aparellador.

Si tenim en compte que en Jaume era molt intel·ligent i ja amb una cultura i unes necessitats econòmiques que l'empenyien, es posà a estudiar "de valent", i amb poc temps obtingué aquest títol.

No va deixar mai l'empresa on treballava; tot el contrari, feia tanta feina com podia i no es conformà essent aparellador. Al poc temps ingressà a l'Escola Superior d'Arquitectura de Barcelona i tot i que li commutaren bastants assignatures, pel juny de 1960 es feia amb el títol d'arquitecte, quan ell ja estava com a director de l'empresa —"Compañia Colomina González Serrano"— on treballava.

Entre altres, com arquitecte i director de l'empresa, va dirigir les obres del Palau de Justícia d'Alacant, el nou edifici dels sindicats de Palma, un grup de cases que s'edificaren en el Passeig Mallorca, un bon nombre que s'aixecaren a Barcelona... La seva empresa també féu l'autopista de Castelldefells cap al Prat. Era tant l'interès que demostrava per la feina i tan ben considerat com estava, que l'any 1956 se'l va condecorar amb la Medalla del Treball.

Per altra part i després d'anys d'haver-se oblidat de l'Exèrcit li feren una revisió de la seva causa, a conseqüència de la qual el nomenaren tinent de complement d'Artilleria, però ell no volgué reingressar al servei actiu de la milícia, ja que considerava que més li valia continuar amb la feina i el càrrec que tenia en la construcció. Essent així el passaren a destí civil, depenent de Mallorca, i l'única cosa que havia de fer era anar cada mes a passar revista. I al cap de poc temps l'ascendiren a Capità.

En un dels edificis que feien a Barcelona, on hi va anar dia 30 de maig de 1961, per veure com estaven les obres que prest s'havien d'acabar,

(Continua a la pàgina següent)

Dos dits de seny

Mentiders

Encara es troben persones que tenen per costum no exposar la veritat, si no que diuen mentides i moltes. I no n'haurien de dir per molts de motius. Lamentablement la mentida és una mostra evident de la manca de personalitat. Dir mentides és una demostració clara d'amargar la veritat.

Avui en dia la mentida ja no crida l'atenció entre nosaltres mateixos; els mentiders gaudeix d'una bona propaganda: "per viure entre els homes és necessari dir mentides", se sent a dir, volent demostrar que això és una gran veritat.

És ver que moltes vegades la veritat és

amarga, tant per al qui la diu com per al qui l'escolta. Les persones de seny, però, no diuen mentides, saben ésser feliços a si mateixos. No són falsos ni enganyen.

El qui diu la veritat és perquè l'estima, i gaudeix d'ésser lleial, tant interiorment com de cara als altres. L'home de seny no ment, no sols per orgull ni per presumpció, sinó per autenticitat. Les persones de seny sempre surten amb la veritat per davant. Dir mentides equival a una traïció o a fer confessió dels propis defectes.

Hi ha moltes maneres de dir mentides:

des d'aquell que vol demostrar i presentar-se davant els altres com una persona diferent de la que és, fins a aquell que fa creure amb paraules que la mentida és la veritat.

I aquí no parlem dels polítics que prometen, sabent per endavant, que no podran complir; ni d'aquelles mentides que s'han de dir als malalts per alleugerir la seva angúnia, o, fins i tot, per facilitar una prompta recuperació. Ens cenyim a la mentida en sí.

Per a tots, "la veritat per davant", hauria de ser la norma de vida.

Salomé

MONTUIRERS QUE HAN DEIXAT PETJADA

(Ve de la pàgina anterior)

no treballaven els obrers, ja que aquell dia era el Corpus. I sense adonar-se'n va caure pel forat on hi havia d'haver l'ascensor, des de dos pisos amunt. Es féu un pinçament a l'artèria aorta i li varen haver d'enguir un peu. I més envant, per Nadal d'aquell any i així, encara vengué per darrera vegada a Montuiri, ja que els metges el desenganyaren, i des del dia de Sant Antoni de 1962 fins el 20 d'abril del mateix any, en què va morir, ja no es va tornar aixecar.

S'havia casat a Barcelona amb Teresa Cabot Masjuan dia 2 de maig de 1957 i tengueren un fill, en Josep Miquel, que nasqué el 25 de febrer de 1958.

Durant els anys que va estar absent de Montuiri recordava i enyorava la vila. Va passar un època -la guerra i la posguerra- molt dolenta, fins que es va situar. Va haver d'estudiar moltíssim, podríem dir que tota la vida. I als dos anys d'haver acabat d'arquitecte, va morir. Precisament quan la cosa li començava a anar bé i amb tota una vida còmoda per davant. A conseqüència de l'accident que li costà la vida, moria als 53 anys, un Divendres Sant, i el dia de Pasqua de 1962 l'enterraven a Barcelona, en el cementiri de Sant Andreu (3).

O. Arbona

(Nova direcció)
(Nou cuiner)

• RESTAURANT A LA CARTA

• MENJADOR PRIVAT

• MENÚ DIARI

• SALES PER A BATEJOS, COMUNIONS, NOCES, CONVENCIONS, ETC.

Carretera Palma-Manacor, Km. 30 • Telf. 16 82 23
MONTUIRI (Mallorca)

(1) Cfr. *Bona Pau* n.º. 480 de Febrer 1993.
(2) Aquest sabre encara el conserva la família.
(3) Quasi totes les dades ens les va facilitar la seva vídua.

Per massa pa tenim mal any

Hi ha un dit mallorquí que diu: *Per massa pa no hi ha mal any*, i ara als pagesos ens passa tot al contrari: *Per massa pa tenim mal any*.

Em referesc que ara tenim menjar en excés. Els pagesos no sabem com ho hem de fer per vendre els nostres productes a un preu raonable, perquè si miram aquests deu anys darrers, consideram que els preus agrícoles no s'han mogut o han baixat.

Si feim llet, carn, gra, fruites, hortalisses, fruits secs... els hem de vendre així com ens diuen, no podem posar preu al producte que venem ni al que comprem. Allò que venem ens ho paguen a preu baix i a més hi ha excés de tot.

Record que essent al.lot, dins la dècada dels anys 40-50, quan començava el mes de juny, miràvem algun lloc primerenc, i si podíem, començàvem a segar, perquè les reserves de l'any anterior s'acabaven; i en canvi si consideràvem que l'anyada pintava bé, que les espigues agafaven bon color i el pes del gra les tombava cap avall, exclamàvem: bona anyada!,enguany tendrem anyada casadora; perquè si a la casa hi havia fadrins o fadrines casadors, amb els doblers de l'anyada tendríem per pagar les nupcias. Altres vegades deïem: amb tant de gra no sabrem on l'haurem de posar, la sala s'esbucará. I encara els més vells deien: *Per massa pa no hi ha mal any*.

No sé si té la culpa la CEE (Comunitat Econòmica Europea), i molts creuen que sí, o els avanços tècnics,

entre els quals hi ha els sistemes d'abonament, de reguiu, com són el goteig, fertirrigació, aspersió... el fet cert és que es produeix de sobres, i això que els governants ens diuen que hem de ser competitius, que hem de produir a baix cost i hem de produir molt per sortir de la crisi econòmica que patim. I vet ací un sector de l'economia, com és el camp, del qual tots en menjam, que produeix en excés.

De Brusel·les ens diuen que no fem llet, que arrabassem la vinya, que no sembrem gra, en definitiva, que ens donaran doblers per no fer res; i efectivament ens subvencionen per llevar les vaques lleteres, per arrabassar vinya, per abandonar les terres de cultiu; enguany han de subvencionar per sembrar pins i alzines, perquè, segons la CEE, hi ha muntanyes de gra, de formatge, de llet en pols... que no tenen sortida, i costa manco subvencionar que no produir, i fins i tot que les despeses que du l'emmagatzematge; i allò que es perd.

Enguany, a Montuïri, no he trobat qui em compràs els albercocs i no volia que es perdessin davall l'albercoquer (com han fet molts que per manca de comprador els han deixat perdre) i els vaig portar a Porreres a un sequer. Pels aplegats de'n terra he hagut de pagar vint pessetes per quilo per les despeses de sequer, i els bons, collits de l'arbre, els he de cobrar (quan paguin) a trenta pessetes el quilo. A més, em digueren que als del sequer els cobraré quan vinguin els

secs. I aquí ve "lo" bo: als albercocs bons, collits amb la mà de dalt de l'arbre, els tiraren dins un clot gros per tapar-los de terra; i aquies dia tiraren 20 tones d'albercocs.

Aquest mateix dia veient el telediari ens mostraren els supermercats de Rússia amb les estanteries buides, on mancaven aliments de primera necessitat. I a més, un pot de confitura costava tot un jornal d'un obrer.

Vaig sentir-me molt trist, sobretot quan pensava que acabava de veure tirar 20 tones d'albercoc dins un clot. I així, multiplicat per una vintena de dies que sol durar la campanya, hauran tirat 400 tones d'albercoc just a Porreres.

És ver que en el món, per falta d'aliments, hi ha molta gent que ho passa malament; però aquí, per massa pa, per massa de tot, els pagesos tenim mal any.

Sion Nicolau Jaume

MUEBLES BAUZA® S.A.

EXPOSICIÓ

Carrer Major, 22

Telèfon 55 03 50

Apartat de Correus, 106
07500 - MANACOR
(Mallorca)

Carta al Director

Sr. Director:

Li deman publicui les següents cartes:

Sr. President de l'Associació de la Tercera Edat de Montuïri:

Fa dos anys em vaig presentar a les eleccions de la Tercera Edat. He dir que aquelles eleccions no m'agradaren gens, ja que mai s'ha vist a unes eleccions que dins el col·legi electoral se faci propaganda i s'omplin papereques d'uns determinats candidats. Hi va haver alguna persona dins la mateixa sala que denuncià aquest fet, però ningú li va fer cas.

No vaig sortir elegit i, a pesar que em va saber greu ser rebutjat d'aquella manera, me'n vaig anar a ca-nostre sense crear polèmica. Ara, dos anys més tard, he llegit unes declaracions del president, D. Rafel Socies, que acusa a l'oposició de no haver sabut perdre a les anteriors eleccions quan només va tenir 39 vots. I aquí ja no puc callar més, perquè jo pensava que entre els socis de la Tercera Edat només hi havia un grup i que el seu fi eren els qui tenien la sort d'arribar a majors sense color ni defectes físics.

També he llegit un altre escrit que denuncia aquests fets anunciant el perill de formar dues societats, cosa que seria molt negativa. Però això passa quan unes persones se senten discriminades, o quan no es compleixen els estatuts, article 5: "Aquesta Associació és rigorosament apartidista i totalment independent de poders públics, partits polítics, centrals sindicals i organitzacions religioses".

I està ben clar que aquest article no s'ha complert, ja que l'Associació està ben polititzada, cosa que no hauria d'haver passat mai. Per això els vull dir als directius que deixin de fer política, que dins l'Associació s'hi haurien de sentir bé tots els majors de Montuïri i no sols aquells qui tenen simpaties per un partit, perquè la majoria, com jo, tenim les nostres idees polítiques, però no creim que els haguem de defensar dins l'Associació de la Tercera Edat per fer propaganda per cap partit.

Jeroni Garau Bauzá

Sr. D. Rafel Socies, President de l'Associació de Persones Majors de Montuïri: Fa una temporada que trob escrits seus a la revista **Bona Pau**, escrits que m'afecten a mi. A la revista d'agost veig que entre altres coses diu

que hi ha gent prou madura per destriar el blat de la polla. Aquí li vull dir que pot ser que degut a que vaig haver d'agafar la força un poc massa verd; per ventura això em va aturar el créixer i certament els estudis, i no he pogut ésser tan gran ni tan sabut com el senyor Jordi Aloy. Però sí que vaig aprendre ben prest a destriar el blat de la palla i la polla.

Ara, a més de saber-la destriar, li diré de la manera com es feia: Primerament senyàvem coll i llavors, si feia bon vent, ens posàvem a ventar; a mi sempre em feien posar a la part de la polla, ens posàvem a aixecar palla i

gra, tot mesclat, i lo que feia més pes, o sigui el blat, quedava a l'esquerra i lo que feia manco pes, o sigui la palla i la polla, a la dreta, i com manco pesava més enfora es feia del blat i després, quan ho teníem triat, ho passava per l'aré, jo sempre solia donar les senalles, i si havia quedat cap espiga mal granada o qualche palla, ho ballatjaven, separàvem del blat net tota impuresa. Ho he volgut detallar un poc perquè, a lo millor, els que avui són tan verds com era jo en aquell temps no tendran ocasió de tornar-ho veure.

Atentament.

Jeroni Garau Bauzá

S.I.A.C.

EL CAMÍ MÉS CURT PER TOT EL QUE VOLS SABER SOBRE L'ADMINISTRACIÓ

EL TELÈFON AMB RESPOSTES

Servei d'informació i atenció al Ciutadà
GOVERN BALEAR
CONSELLERIA ADJUNTA A LA PRESIDENCIA

Succinta història dels nostres carrers - III

L'estructura urbana roman estancada fins al segle XX

Segles XVI i XVII

Durant el segle XVI la població va augmentar considerablement, fins arribar als 1000 habitants, ja a la primera meitat. Cap a la fi del segle (1593) arribava als 1100, encara que degut a la revolta dels agermanats (1521-1523) hi hagué altibaixos.

Aquest augment té correspondència també amb una major activitat en les construccions urbanes. Així tenim que l'any 1556 es demana permís per a construir una sèrie de cases a la Plaça Vella "per quant la gent creix" i, tanmateix, aquesta plaça només servia per a tirar-hi brutícia. Els jurats donen el permís corresponent per a construir aquestes cases "allí on manco dany faran als confrontants".

Pel que fa al segle XVII no tenim xifres concretes, però hem de suposar que tot i que hi va haver anys de crisi, com el derivat de la pesta de 1652, el poble anà creixent, ja que al primer terç del segle l'església parroquial és eixamplada amb dues capelles més per banda, és construïda una nova i espaiosa Casa de la Vila al darrer terç del segle, i l'any 1699 es comença a construir l'actual Roser, a expenses del carrer que passava per darrera l'església. És també durant aquest segle que comença a sortir el carrer Nou, avui carrer de l'escriptor Gabriel Alomar.

Segons el primer veïnat que tenim de la vila, l'any 1695 hi havia 38 illetes de cases. L'estructura urbana ja no canvià substancialment fins al darrer terç del segle XIX.

Segles XVIII i XIX

Fou una etapa d'estancament i de gran inestabilitat demogràfica, que durà fins els anys vint del segle XIX.

En el XVIII la població oscil·là entre 1500 i 1800 habitants. Foren uns anys en els que abundaren les febres i les seques. Hi havia 39 carrers que no canviaren durant tota la centúria. Aquests eren els habitants de la segona meitat del segle XVIII:

Any 1751:	1800 habitants
" 1786:	1584 "
" 1790:	1749 "
" 1798:	1674 "

Part de dalt del carrer des Pujol, un dels més antics, en l'actualitat

Cap als anys 1830 Montuïri arribava als 2000 habitants, si bé no fa falta obrir nous carrers ni construir cases noves.

No hi manca, però, l'obra de conservació dels carrers i cases, manifestada periòdicament en pregons de policia urbana i reformes que tendien sobretot a reduir tot quan fos possible la gran irregularitat orogràfica de certs carrers i places. Ja en el darrer terç del segle XIX es manifesta un creixement demogràfic i un eixamplament de l'estructura urbana, si bé es posaren de relleu algunes crisis demogràfiques.

Algunes xifres dels habitants ens donen una mostra del creixement:

Any 1803:	1555 habitants
" 1829:	1884 "
" 1841:	2026 "
" 1847:	2085 "
" 1877:	2584 "
" 1900:	2727 "

Segle XX

El fet de passar dels 2108 habitants de 1860 als més de 3000 en els anys de la Segona República trastocà evidentment i de manera substancial l'estructura urbana. Així és que trobam en aquesta etapa, que comença el 1888, 21 carrers nous, dels quals n'hi ha alguns que eren antics camins. Són aquests:

Any 1888: carrer d'Emili Pou, carrer de Ramon Llull, travessia de Ramon

Llull i carrer de Gràcia (1 casa).

Any 1891: carrer den Ribas (1 casa).

Any 1930: carrer d'Alexandre Rosselló, carrer de Joan Alcover, carrer des Garrover, carrer de sa Lluna, carrer de Santa Catalina Tomàs. El carreró que no passa comença a aparèixer també aquest any, però en realitat ja apareix als cadastres del segle XVIII com a Rinconada (avui Es Racó).

Any 1935: carrer del mestre Josep Porcel, Carrer A (ara de Joanot Colom), carrer B (actualment carrer del Velar de sa Torre). En realitat, però, aquests dos carrers daten de l'any 1930.

Any 1940: comença a sortir el carrer L (actualment del mestre Josep Porcel), que ja havia estat obert el temps del batle Joan Ferrando.

Any 1960: apareixen l'Avinguda des Dau i Sa Vinyeta.

Any 1970: surt Na Païssa (2 cases).

Any 1975: carrer C (avui del metge Mateu Castellà) i carrer del batle Gaspar Oliver.

Any 1987: carrer de Sa Trona i carrer de Sa Mostra.

Observam, per tant, que en general hi ha una adequació entre les obertures de nous carrers i les dècades en què hi ha hagut augment demogràfic, sobretot a l'any 1930, que és quan Montuïri està a punt d'arribar als 3000 habitants.

Joan Miralles i Monserrat

Els equips de futbol-base preparats per a la nova temporada 1993-94

Josep A. Gomila, Llorenç Bauçà, Biel Mates, Gaspar Sastre i Joan Garau entrenaran els joves futbolistes

Els cinc equips de futbol-base estan ja preparats per a la nova temporada 1993-94.

Se n'ha creat un de nou, els benjamins de futbol-7 que està format pels nins que practicaven futbol escolar el curs passat. Jugaran en el nou camp de futbol-7 situat al costat de la piscina. Aquest mes de setembre seran col·locades faroles a fi de poder entrenar-se i fer els partits, possiblement, els divendres a les set de l'horabaixa.

Per segona temporada consecutiva, Josep Maria Munar és el coordinador d'aquests cinc equips. La tasca que va desenvolupar l'any passat va ser extraordinària. Només ho pot saber qui està o ha estat dedins. Gran part de l'èxit d'organització i gestió cal atribuir-lo a Josep Maria.

Amb l'excepció de Josep Antoni Gomila -que continua amb el mateix equip, encara que a diferent modalitat- tots els entrenadors són nous. Les primeres passes futboleres, els primers fonaments com a jugadors i esportistes estan en les seves mans. La seva tasca té un gran valor educatiu, humà i social.

Com hem anat fent en els darrers setembre, **Bona Pau** ofereix, aquest mes, la llista dels jugadors fixats, els

Entre benjamins futbol-7, alevins, infantils, cadets i juvenils hi ha 94 jugadors
Per segona temporada consecutiva, Josep Mª Munar és el coordinador de futbol base

Jugadors i entrenador que es presentaren davant el públic montuïrer el dia de la presentació del C.D. Montuïri de III divisió per a la temporada 1993-94

Ses Canyes, un altre any campió del torneig de futbol-sala

El torneig de futbol-sala que s'ha celebrat a la pista d'Es Dau per espai de dos mesos, va finalitzar el passat 6 d'agost. La classificació final fou la següent:

Ses Canyes	14	11	3	0	77	22	25
Es Pujol	14	10	3	1	94	36	23
Es Cruce	14	9	5	0	55	21	23
Traus B	14	9	3	2	86	38	21
Traus Z	14	7	4	3	51	54	18
Es Canteranos	14	8	1	5	48	39	17
Vete	14	7	0	7	71	63	14
Bar Alcover	14	4	5	5	41	48	11
Cas Carboner	14	5	1	8	40	60	11
Es Pagès	14	5	1	8	45	70	11
Can Pieres	14	4	5	5	44	38	9
Ca Na Magdal.	14	1	2	11	21	52	4
Pub Anònim	14	1	2	11	39	94	4
Pub Es Dau	14	1	2	11	27	100	4
Piensos Hens	14	3	1	10	31	37	3

delegats, entrenadors i clubs adversaris de tots els equips montuïrers de futbol-base.

Seràn, per tant, vuit els equips que Montuïri mantindrà en competició futbolera: III divisió, veterans de futbol-7, juvenils, cadets, infantils, alevins (participants en el torneig del Consell Insular i mal anomenats "benjamins"), benjamins de futbol-7 i futbol escolar (aquests comencen més endavant).

Sort a tots, a passar-vos-ho bé i a aprendre molt, tant humanament com esportivament.

BENJAMINS FUTBOL-7

Jugadors (16):

Alcover Mayol, Antoni
Amengual Sastre, Sebastià
Fornés Truyols, Joan
Garí Verger, Damià
Ginard Fiol, Francesc
Marcos Cabrera, Francesc

Martorell Sansó, Joan
Mayol Amengual, Jordi
Nicolau Mayol, Rafel
Ortiz Tinoco, Daniel
Ortiz Tinoco, Raúl
Pajón Mayol, Bernat
Palou Garau, Pere
Rodríguez Pajon, Diego
Valentín Arbona, Toni Miquel
Verger Cerdà, Joan

Entrenador:

Josep A. Gomila Miralles

Delegats:

Joan Fornés Gomila
Coloma Garau Vaquer
Jaume Martorell Fullana

Equips (11):

At. Manacor
Badia Cala Millor
Escolar
Manacor
Manacorins
Montuïri
Olimpic Manacor
Petra
Porreres

Portocristo
Vilafranca
Inici: 09 octubre
Final: 26 març
1er partit: Cala Millor-Montuiri

ALEVINS (TORNEIG BENJAMÍ DEL CIM)

Jugadors (16):

Canyelles Salvà, Miquel
Company Santos, Joan
Fernàndez Munar, Francesc
Gayà Rotger, Antoni
Jaume Garí, Miquel Joan
Marcos Cabrera, Marc
Mariño Pocoví, Josep Andreu
Mates Mayol, Sebastià
Miralles Marimon, Joan
Pasqual Tovar, Joan C.
Pasqual Tovar, Pau
Pomar Relucio, Pau
Ribas Mayol, Antoni
Tous Verger, Cristòfol
Verger Mudoy, Bartomeu
Verger Rufian, Joan David

Entrenador:

Llorenç Bauçà Rigo

INFANTILS II REGIONAL

Jugadors (20):

Andreu Amengual, Cristòfol
Bayon Fiol, Daniel
De Augusto Cabrera, David
Font Mayol, Bernadí
Fullana Cerdà, Bartomeu
Gomila Pocoví, Tomeu
Manera Fuente, Maties
Marcos Cabrera, Josep Miquel
Martorell Sansó, Miquel
Mas Tugores, Josep Maria
Mas Rigo, Jaume
Mateu Sampol, Joan
Munar Miralles, Llorenç
Nicolau Mayol, Miquel
Nicolau Pizà, Guillem
Ramonell Miralles, Joan Antoni
Sampol Ribes, Vicenç
Sampol Roca, Gabriel
Serra Dilme, Francesc
Vaquer Ferrer, Damià

Entrenadors:

Gabriel Mates Amengual
Gaspar Sastre Gomila

Delegats:

Gabriel Mateu Socies
Jeroni Nicolau Garau
Vicenç Vaquer Verger

Equips (13):

Algaidabarracar de Manacor
Can Picafort

Equip Juvenil del Montuiri per a la temporada 1993-94 el dia de la presentació en el Torneig de Sa Llum

Espanya de Llucmajor

Felanitx
La Salle Manacor
Manacor
Margaritense
Montuiri
Porreres
Portocristo
S'Horta de Felanitx
Santanyí

Inici: 09 octubre

Final: 14 maig

1er partit: Algaida-Montuiri

CADETS I REGIONAL

Jugadors (17):

Amengual Nicolau, Cristòfol
Amengual Martorell, Gabriel

Andreu Amengual, Guillem
Bennàssar Verger, Bartomeu
Canyelles Ramonell, Miquel
Ferrer Ribes, Francesc
Gil Oliver, Miquel Joan
Lladó Pocoví, Miquel
Mesquida Llinàs, Joan
Miralles Martorell, Rafel
Pasqual Tovar, Miquel Àngel
Ramonell Miralles, Jaume
Rossinyol Garcia, Jaume
Sampol Roca, Joan
Socies Fiol, Joan
Socies Pocoví, Xavier
Verger Bennàssar, Antoni

Entrenador:

Llorenç Bauçà Rigo

Delegats:

(Continua a la pàgina següent)

Para medir la intensidad de la vida

Ω
OMEGA
The sign of excellence

AGENTE OFICIAL

(Ve de la pàgina anterior)

Pere Canyelles

Miquel Gil

Gaspar Socies

Equips (16):

AlcúdiaAvance

Badia Cala Millor

Beat Ramon Llull d'Inca

Campos

Cardassar

Joventut Sallista

Manacor

Montuïri

Murense

Patronat

Poblense

Pollença

Porreres

Rafal

Sóller

Inici: 28 agost

Final: 16 abril

1er partit: Beat Ramon Llull-Montuïri

JUVENILS LLIGA NACIONAL

Jugadors (25):

Alcover Mayol, Jaume

Álvarez Beltran, Manuel

Barceló Cerdà, Esteve

Canyelles Ramonell, Sebastià

Capellà, Mateu

Cidale Cerdà, Ivan

Coll Salvà, Maties

Fullana Ginard, Tomeu

Jaume Noguera, Joan Jaume

Llaneres Garcies, Antoni

Mas Rigo, Jaume

Massanet Verger, Miquel

Mayol Miralles, Gabriel

Mayol Amengual, Gabriel

Mestre Roig, Joan Miquel

Munar Miralles, Guillem

Ors Nicolau, Pere

Pajon Mayol, Josep Miquel

Pasqual Sansó, Guillem

Pocoví Ferrando, Gabriel

Ribes Mayol, Rafel

Sastre Servera, Miquel

Socies Pocoví, Baltasar

Torres de Haro, Antoni

Tries Garau, Vicenç

Entrenador: Joan Garau Vidal (de

Lucmajor)

Delegats:

Cristòfol Cerdà

Josep Maria Munar

Josep Maria Pajon

Equips (16):

Arenal

Badia Cala Millor

Aquesta fou la presentació dels benjamins per a la temporada 1993-94 el dia de la inauguració del torneig de Sa Llum

Campos
Cardassar
Cide B
Collerense
Independent-Camp Rodó
Joventut Sallista
La Victòria A
Manacor
Montuïri
Parròquia Ramon Llull
Patronat
Platges Calvià
Poblense
Pollença

Inici: 05 setembre

Final: 17 abril

1er partit: Ramon Llull - Montuïri

(A l'hora de redactar aquesta informació hi pot haver alguna variació).

XXI TORNEIG DE SA LLUM

Les classificacions finals han estat les següents:

Benjamins: 1.- Algaida, 2.- Porreres, 3.- Vilafranca, 4.- Montuïri

Infantils B: 1.- Penya Arraval, 2.- La Victòria, 3.- Montuïri, 4.- Algaida. El millor jugador va ser Josep Miquel Marcos Cabrera del Montuïri.

Infantils A: 1.- Mallorca, 2.- La Salle, 3.- Cide, 4.- Sant Francesc

Cadets B: 1.- Penya Arraval, 2.- Montuïri, 3.- La Victòria, 4.- Algaida. Màxim golejador: Biel Amengual del Montuïri (3 gols).

Cadets A: 1.- Sant Francesc, 2.- Mallorca, 3.- Cide, 4.- La Salle.

Hamburgueseria

Pub Es Dau

Avda. Es Dau

Montuïri

Juvenils Nacional: 1.- Parròquia Ramon Llull, 2.- Montuïri, 3.- Cide B 4.- Beat Ramon Llull. Millor jugador. Tomeu Fullana del Montuïri.

Els resultats registrats pels equips montuïrers varen ser:

Benjamins: Montuïri, 2 - Porreres, 2 (guanyador Porreres per penals) i Montuïri, 2 - Vilafranca, 4

Infantils B: Montuïri, 2 - Penya Arraval, 3 i Montuïri, 6 - Algaïda, 0.

Cadets B: Montuïri, 5 - Algaïda, 0 i Montuïri, 2 - Penya Arraval, 8.

Juvenils nacional: Montuïri, 2 - Beat Ramon Llull d'Inca, 2 (guanyador Montuïri per penals) i Parròquia Ramon Llull, 2 - Montuïri, 1.

Les característiques del torneig ha estat la gran assistència de públic, la bona organització i l'alt nivell dels arbitratges atès que la major part eren col·legiats de III divisió i gairebé tots els partits foren dirigits per tres persones. Les autoritats esportives balears i el president del CIM assistiren a la inauguració i a la cloenda.

TOMEU VERGER VA REBRE UNA PLACA DEL C.D. MONTUÏRI

El dia de sant Bartomeu, abans del partit Montuïri de III divisió i Reial Mallorca de II divisió A, el jugador Tomeu Verger qui s'ha incorporat a la primera plantilla del Mallorca, va rebre una placa de mans del president del club on es va formar com a aleví, infantil i juvenil. Deia així: "El C.D. Montuïri a Tomeu Verger, jugador del Reial Mallorca de II divisió A. Enhorabona i endavant. Montuïri, dia de la Festa Major de 1993".

PRE-TEMPORADA

A més dels nombrosos partits jugats amb motiu del "Torneig de sa Llum", durant el passat agost, entre d'altres, s'han disputat els següents:

III divisió: Andratx, 0 - Montuïri, 2 ; Murense, 1 - Montuïri, 1; Binissalem, 4 - Montuïri, 2 (partit homenatge a Toni Abrines) i Montuïri, - Mallorca II divisió A.

També va participar a l'homenatge al jugador Biel Camps on va ser derrotat per l'Esporles i la Unió.

Juvenils: Varen intervenir a un torneig celebrat a Inca i organitzat pel Beat Ramon Llull. D'entre cinc equips, varen quedar subcampions.

Biel Gomila

En el Torneig de Sa Llum es presentaren els cadets que disputaran la temporada 1993-94, amb algunes incorporacions

A la piscina municipal, inaugurada el passat 3 de juliol, aquest estiu hi ha hagut molta activitat. No sols gent que ha gaudit nadant en ella, si no que també han après natació nins i grans que no en sabien

Seguridad y Limpiezas, S.A.

Gremio de Tejedores, 34 (Pasaje)

Tlfs. 29 50 92 - 29 50 66 - 20 63 11

Pol. Son Castelló

07009 Palma de Mallorca

Els majors de 80 anys i les parelles que enguany compleixen les noces d'or, homenajats

Dues han estat les actuacions que les persones majors de Montuïri han duit a terme al llarg del passat mes d'agost, les quals s'han concretat a l'entorn de les festes patronals de Sant Bartomeu.

La primera tengué lloc el dissabte dia 21. Va consistir en diferents exhibicions de ball de saló al llarg de una vetllada, en la qual també va poder ballar qui volgué.

El dia següent, diumenge, se celebrà l'homenatge als majors de 80 anys i a les parelles que enguany han complert les noces d'or. Va començar amb una missa, després de la qual, a plaça, i una vegada que l'agrupació local de ball de pagés hagués ofert diferents danses i pronunciats alguns parlaments al·lusius a la celebració, entre ells el del nou Director General de "Sa Nostra", fou entregada una placa als de les noces d'or i un obsequi d'una capsa de galetes als majors de 80 anys. També el pintor Guillem Darder obsequià amb un dels seus quadres a la persona de més edat de Montuïri, en

A l'acte d'homenatge a la vellesa, el pintor Guillem Darder l'obsequià amb un dels seus quadres a la persona de més edat de Montuïri: Maria Gomila Pocoví "Rua"

aquest cas, a madò Maria Gomila Pocoví "Rua", de 97 anys, que era present.

L'acte de primer dia fou patrocinat per "La Caixa" i el del segon, per "Sa Nostra" i pel nostre Ajuntament.

Gloses

A l'acomiadament dels Cossiers

Enguany no hi ha alegria
i no és que faltin doblers
però es nostros Cossiers
mos donen sa despedida;
els desig molts d'anys de vida
sempre nets de malaltia,
és això es meu interès.

Es també i xeremies,
i aquell so des flabiol,
dimoni i picarol,
feien festes beneïdes,
humanes i divertides;
això es lo que es poble vol.

A la memòria de l'amo en "Niu"

L'amo en "Niu", flabioler,
que Déu el tengui a la glori,
deixa una bona histori'
pes poble montuïrer.

Ell era un homo de bé,
que molts en tenen memòri',
això és es desig meu,
que m'ha sortit de sa testa;
molts d'anys tots vegem sa festa
que feim per Sant Bartomeu.

A l'enramat

Sa nostra autoritat
enguany se vol fer lluir,
no ha posat ni un pi
que valgui en mallorquí
es collons d'un ca penjat;
es més gruixat que ha posat
és com un fil de cosir;
i es qui ho ha manat així,
de l'amo en Miquel "Parrí",
sempre serà criticat.

Advertència

Nofre: tu sempre m'enganxes
a tota hora i tot moment,
no et vull parlar malament
però me faràs content
si per aquest moviment
vas a cercar madò "Manxes".

Miquel Massanet "Parrí"

Sant Bartomeu, 83

Sant Bartomeu ja és passat,
se'n vengué varques fermades,
com cada any ben arribat,
però ja se n'ha tornat
i per sort mos ha deixat
ennigulats i arruixades.

Sant Bartomeu és patró

de tots es montuïrers,
i ho passam de lo millor
veient ballar es cossiers;
maldament faci calor
s'umplen de gent es carrers.

És una festa important,
i hi ve molta gent de fora;
a mi m'agrada bastant
però sempre acab plorant
com molts d'altres recordant
es que no tenim devora.

Encara que recordem
es que ja se n'han anat,
serà bo que disfrutem
s'herència que ens han deixat:
aquest ball tan arrelat
que a tothom agrada ferm.

Festes i agost ja han passat,
entram de ple en es setembre,
ja tenim es blat guardat;
encara no hem acabat;
queda molt per fer, com sempre.

Collirem 'melles i figues
i ferem un bon sequer,
figues seques cauen bé
per menjar-ne amb pa i olives;
s'hivern devora es braser,
bona costum, no te'n rigues.

Antònia Adrover "Manxes"

Temps passat

25 anys enrera

Setembre de 1968

Doctor en Ciències Químiques

Aquest mes de 1968, Gaspar Oliver Mas va rebre la investidura de doctor en Ciències Químiques per la famosa Universitat anglesa de Leeds, on va ampliar els estudis, becat pel Consell d'Investigacions Científiques.

Nou destí

El mestre don Pep Sans Perelló, després d'haver exercit molts d'anys a Montuïri, aquest mes se n'ha anat destinat a Ciutat.

Accident

Dia 24 d'aquest setembre, quan Joan Salvà anava amb carro per la carretera Palma Manacor, un cotxe, en el moment que li avançava, li donà una empenta cap al centre de la carretera i xocà contra un altre cotxe que venia en direcció contrària. En Salvà esdevingué amb una cama rompuda, però el mul morí quasi a l'acte.

El primer "microsurco"

El conjunt local "Los delfines" ha llançat el primer "microsurco" amb quatre peces gravades: "Don Simón", "Robin Hood", dels "Pekenikes", "Amor Joven" i "Soul Delfin".

50 anys enrera

Setembre de 1943

La Mare de Déu de Setembre

En aquell temps encara se celebraven les fires i festes de la Mare de Déu de Setembre (dia 8). Aquest any l'Ajuntament va oferir un trofeu per a les corregudes de cavalls.

100 anys enrera

Setembre de 1893

El nou rellotge

1.750 pessetes es pagaren al propietari d'un rellotge de torre venut a l'Ajuntament i posteriorment col·locat damunt el portal dels homes de l'església. Es féu necessari obrir una finestra i allà edificar-hi un "quartet" per custodiar dit rellotge. Els treballs costaren 476 pessetes. Abans s'havia hagut de comprar també la corda metàl·lica nova, el pesos de ferro i altres, per un import de 260 pessetes. L'Ajuntament a la sessió del 26 de dit mes acordà abonar l'import.

Demografia

Agost de 1993

Naixements

Dia 5.- Antonio Sánchez Jiménez, fill d'Antonio i Antonia.

Dia 21.- Bartomeu Fullana Gomila, fill de Miquel i Margalida

Defuncions

Dia 3.- Baltasar Nicolau Servera "Vollandi", casat, de 84 anys.

Dia 24.- Bartomeu Gomila Tous "Canel", casat, de 83 anys.

Dia 28.- Josep Miralles Garau "Rustit", fadrí, de 81 anys.

Matrimonis

Dia 6.- Antoni Nicolau Sastre amb Catalina Vaquer Sampol.

Pluviòmetre

Agost de 1993

Dia 28.....8'4 litres m²

Agraïment

A través de **Bona Pau** la família Verger-Rossinyol vol agrair a tots les mostres d'afecte que ha rebut amb motiu del fitxatge de Tomeu pel Reial Mallorca i durant el partit de Sant Bartomeu.

Cuinar en casa

Coca

Ingredients

300 gms. de farina de força
250 gms. de sucre

5 ous

Un paquet de llevat "Canario".

Elaboració

Es mesclen els vermells dels ous amb el sucre i llavors la farina. Es pugen els blancs i després es junten les dues pastes, posant-hi el llevat "Canario".

Magdalena Mezquida "Rabent"

Poema

Posta de sol

Declina ja la tarda,
el sol se'n va a l'ocàs
i l'ocell ja no canta
com si el temps s'acabàs.

Besa, el sol, la verdor
amb l'últim raig daurat,
domina la tristor
tot resta prou callat.

S'umpli de porpra el ponent
i de núvol morat;
el camp, l'angúnia sent
de fosca i soledat.

Catalina Sastre Pericàs

Després que el pregoner de les festes d'enguany, Pere Serra Bauzá, hagués acabat la seva intervenció, el batle, en presència del President del CIM, li féu entrega d'un quadre a l'oli, obra de l'artista montuïrera Margalida Mateu Oliver "de Melà"

Trobades, diades i cursets, amb la inauguració del nou curs

Parròquia solidària de Sant Joan

El proper dia 12 d'aquest setembre, a les 10'30 prendran possessió de la parròquia de Sant Joan els preveres solidaris, Mn. Bartomeu Tauler, Mn. Antoni Riutort i Mn. Onofre Torres, dels quals Mn. Onofre Torres en serà el responsable directe. D'aquesta manera el nostre rector de Montuïri haurà de compartir la seva tasca en ambdues parròquies.

Baptismes

El proper dia 19 a les 18 hores tindrà lloc la celebració comunitària del baptisme. A partir del nou curs aquestes celebracions seran trimestrals. Es troba especificat en el calendari pastoral de les parròquies solidàries.

Trobades per a catequistes i pares

Els propers dies 20 al 24 de setembre, a Porreres hi haurà unes xerrades informatives per als pares que desitgen la catequesi cristiana per als seus fills i per a catequistes. Els representants de la Delegació Diocesana de Catequesi presentaran el *mètode de catequesi familiar*. Serà a la Residència, a les 21 hores i està oberta a tots els creients.

Diada de germanor al Puig

El proper dia 26 de setembre la nostra Parròquia organitza una diada per compartir el nostre temps, les nostres il·lusions i la nostra fraternitat.

Es tracta de tenir unes hores de convivència per veure com voldríem enfocar el nou curs a la nostra parròquia, i a la vegada fer una diada de germanor en torn de la taula de pa i llauna.

Acabarem la jornada amb la celebració de l'Eucaristia al mateix Puig.

Es convida tothom i s'espera una nombrosa participació. La sortida tindrà lloc a plaça a les 11'30 (tenint en compte que aquest dia retarden l'hora).

Cursets prematrimonials

Per a totes aquelles parelles que es preparen per celebrar el seu matrimoni, la Parròquia els participa que tindrà el primer curset la setmana del proper dia 27 de setembre a l'1 d'octubre, a les 21 hores a la residència de Porreres.

Vetla a Lluç per a joves

El proper dia 2 d'octubre tindrà lloc la vetla de Lluç en torn del lema "viu l'estil del Déu Amor". Replegarà mils de joves de tota Mallorca. Que els

nostres joves no hi faltin. Per a la inscripció, passau per la rectoria abans del 26 de setembre.

Ara fa un any

Suggeriments per avui

Dia 5 de setembre farà un any que estic entre vosaltres. Després d'haver passat aquest temps no pretenc fer un balanç com a rector. Tot el contrari, voldria treure les meves impressions i aportar suggeriments com un habitant més que viu entre els montuïrers.

En primer lloc vull dir-vos que en poc temps i amb la gent que tingué l'ocasió de topar-me, sempre m'he sentit acollit i estimat, tant en el tracte de carrer, la parròquia, com quan m'han ofert casa. Sou gent amable i de tracte obert. Això ha fet que no fos tan difícil el canvi que suposa per a una persona externa, desarrelar-se d'allà on ve i d'integrar-se dins la marxa habitual del nou poble.

Dit això voldria aprofitar l'avinentsa que la revista *Bona Pau* m'ofereix com a medi ràpid per arribar a la gran majoria de gent i dirigir-vos unes paraules, si així m'ho permeteu.

Ara que ens coneixem una mica més, voldria tenir també l'ocasió que vosaltres m'heu brindat i la satisfacció que vosaltres heu tingut; és a dir, vull que ca nostra –la rectoria– sigui per a tots un lloc d'acollida. Ja sé que no fa falta dir-ho, però és bo remarcar la invitació perquè sigui factible. Dic això perquè m'agradaria que la rectoria fos ca vostra; un lloc on poguéssim tenir l'ocasió de dialogar, d'intercanviar impressions, de fer un cafè plegats... Tal volta podria ser un lloc on tenguéssim l'oportunitat de parlar d'aquells temes que ens preocupen; d'aquelles coses que no sempre tenim l'ocasió de parlar-ne. Sigui perquè no sabem amb qui fer-ho, sigui perquè tenim por de plantejar-ho perquè no hem trobat el clima adequat per dir-ho. En poques paraules: crear entre els qui els sembli bé aquesta idea, un espai d'acollida per fomentar lligams i noves inquietuds.

Aquest suggeriment és fruit de veure com la gent té unes grans necessitats de parlar i ser escoltada, de veure com molts de problemes no es resolen per falta de comunicació o per manca de sentir-se acollits. Cert és que avui, per manca d'esperit solidari, la nostra humanitat es troba més sola que mai. Posem-hi remei!

Què vos sembla si feim un esforç, un acte de valentia i començam per trobar-nos fent un cafè junts?

Deixau-me la vostra adreça o el telèfon i ens posarem en contacte.

Afectuosament, el vostre amic,

Nofre Torres, rector

P.D. El proper dia 26 de setembre tenim una diada de germanor en el Puig. Seria una bona ocasió per començar.